

Onsdagen den 26 Januari 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 20 dennes.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Berg anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna åtskilliga Kongl. Propositioner och Skrifvelser, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen nedannämnda Kongl.

Propositioner:

om antagande af en författning angående ändring i Konkurslagens stadganden om borgenärsed och ackord;

med förslag till författning angående upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i brottmål;

angående försäljning af kronans egendom i Tanger;

angående ändringar i §§ 45, 46 och 47 af Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm;

angående anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader;

i fråga om anläggning af en ny jernvägsstation å södra stambanan mellan stationerna Elmhult och Ousby;

angående disponerandet af de åt f. d. Bergsskolan i Falun upplätta gårdar m. m.;

om rättighet för Göta kanalbolag att af de till säkerhet för kanalens framtida underhåll i Riksgälds-kontoret deponerade medel lyfta en summa af 100,000 Riksdaler mot aflemnande af 1,000 stycken aktier i Kinda kanalverk å sammanlagdt enahanda belopp;

angående försäljning af indragna krono-inspektorsbostället i Avesta;

i fråga om upplåtelse till Göteborgs och Bohus läns landsting af en tomtplats å Bohus fästnings område för anläggning af ett sjukhus

i fråga om bestämmande i penningar af arrendeafgifterna för Statens egendomar;

angående ändring i nu gällande stadgande i fråga om stämpelpapper å diplom, hvilka utfärdas för agenter, generalkonsuler och konsuler; samt

Skrifvelser:

om förordnande af en Statsråds-ledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdags-ordningen tillkommer en ledamot af Stats-Rådet;

i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar.

Härefter blefvo samtliga ofvanomförmälda Kongl. Propositioner och Skrifvelser föredragna och bordlagda.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens år 1869 församlade Revisorers berättelser:

1:o om granskningen af Riksgälds-kontorets tillstånd och förvaltning jemte Fullmäktiges i nämnda verk i anledning deraf afgifna yttrande; samt

2:o angående förvaltningen, dels år 1867 af Manufakturdiskontofonden och dels åren 1867 och 1868 af öfriga under Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-kollegium ställda fonder och medel;

och skulle dessa berättelser Andra Kammaren delgifvas.

Föredrogos och hänvisades till Banko-Utskottet Riksdagens år 1869 församlade Revisorers berättelse angående Riksbanken.

Föredrogos Justitie-ombudsmannens vid innevarande riksmöte afgifna embetsberättelse.

Begärdes på bordet.

Fortsattes öfverläggningen om Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof.

Herr Statsrådet Abelin: Under debatten förliden Måndag vid föredragning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående Statsverkets tillstånd och behof, hafva mot Propositionen, i

hvad den rörer landtförsvarsärendena, framstälts några anmärkningar, för hvilkas besvarande jag anhåller att en stund få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Den första anmärkning, som härvid framställdes, gällde den organisationsplanen åtföljande aflöningsstat, mot hvilken en ärad talare, Herr Grefve H. Hamilton, funnit skäl till anmärkning derutinnan, att aflöningen i de lägre graderna blifvit för lågt beräknad. Medgifvas måste ock, att lönerna i allmänhet och särskildt till det yngre befälet äro lågt upptagna; men jag har vid upprättande af föreliggande partiela aflöningsstat ansett mig icke kunna ställa mig på annan grund, än att söka bereda löntagarne vid de nya korpserna samma förmåner, som tillkomma deras vederlikar inom den öfriga arméen, med hvilka de ega samma tjensteåligganden. Jag har alltså tagit medelbeloppet af de nu utgående lönerna inom de olika graderna af arméen till norm vid uppgörande af de nya staterna, och der någon förändring, som icke afsett jemmandet af sifvertalen, egt rum, har den i allmänhet skett till fördel för de lägre graderna och sålunda i den riktning talaren sjelf angifvit; hvaremot regementschefs-lönen upptagits vida lägre än det medelbelopp, hvarmed den i öfriga arméen för närvarande utgår. Det är dessutom vid uppgörandet af de nya staterna att bemärka, hurusom för löntagarne vid de nya korpserna icke ifrågakommer afkortning för ackordsamortering, till följd hvaraf dessa i sjelfva verket vore att anse väl lottrade i jemförelse med dem, som vid andra regementen och korpser anställts inom samma grad. Såsom jag redan nämnt, vill jag ingalunda förneka, att jag anser lönerna i allmänhet och särskildt för befälet i de lägre graderna vara låga, och att en förhöjning deri vore önskvärd; men man måste lågkomma, att en förhöjning, om än aldrig så obetydlig, i aflöningen inom de grader, eller kompani-befälsgraderna, der antalet medlemmar är mer talrikt, åstadkommer, ånskönt löneinkomsten för individen blefve föga ökad, en ganska betydlig förhöjning i de allmänna utgifterna, och att det derföre måste väcka en viss betänksamhet att framlägga förslag i sådan riktning. Exempelvis vill jag anföra, att om en löneförbättring af endast 100 R:dr tillades hvarje furir, d. ä.: hvarje medlem af den lägsta underofficersgraden i infanteriet, skulle deraf föranledas en utgift uppgående till nära 40,000 R:dr.

Herr Grefve Hamilton och, i likhet med honom, Herr von Koch hafva, i fråga om bildandet af en stamtrupp för Blekinge beväringmanskap, framhållit, hurusom denna trupp borde vara indelt, för hvilket fall ett erforderligt antal Blekings-båtsmän väl borde från sjö till landtförsvaret öfverflyttas. De åsigter, jag uttalat i mitt underdåniga memorial den 31 December 1868, gifva tydligen tillkänna, att jag anser den indelta stamsoldaten, med fästadt afseende å våra förhållanden, vara ett föredraga framför den värfvade. Jag framhåller der oförbehållsamt de ekonomiska m. fl. skäl, hvilka synas mig innebära en varning att icke utöfver de oundgängligaste behofven öka den värfvade truppstyrkan; och då inga omständigheter rubbat min öfvertygelse härutinnan, bör den förklaring från min sida icke vara Kammarren oväntad, att, så vidt de förhållanden, som i öfrigt härmed ega sammanhang, kunna nöjaktigt regleras, den af talarne föreslagna åt-

gården vore den i princip riktigaste och tvifvelsutän äfven i flera hänseenden i öfrigt den fördelaktigaste. Att jag emellertid icke föreslagit denna åtgärd, förklaras af följande förhållanden. Till en början har jag i mina förslag om disposition af sjöförsvarets krafter sett mig nödgad inskränka mig till hvad för sjöförsvaret kunde, utan uppoffring af dess egna ändamål, anses umbärligt; dernäst har jag i det redan befintliga Marinregementets öfverflyttande till landtförsvaret tyckt mig finna en lika enkel som naturlig utväg att omedelbart bereda en stamtrupp för Blekinge beväringmanskap, hvarjemte jag hållit före, att en garnisonerande trupp vore nödvändig i Carlskrona, och att denna borde vara värfvad samt, under förutsättning af Marinregementets öfverflyttning, utgöras af Blekinge läns värfvade skarp-skyttekorps, intill dess sjöförsvaret kunde blifva i tillfalle att med eget manskap besörja garnisons-tjenstgöringen. Då emellertid öfverflyttningen af Marinregementet till landtförsvaret icke lägger hinder i vägen för regementets totala reduktion, derest en sådan i en framtid skulle beslutas, vågar jag hoppas, att Riksdagen, äfven om dess majoritet skulle dela de båda talarnes åsigt i detta fall, icke måtte vägra sitt bifall till den af Kongl. Maj:t föreslagna öfverflyttningen af regementet från sjö- till landtförsvaret.

Företnämnde tvänne talare yttrade sig jemväl i fråga om beväringssinrättningen och företrädesvis om sättet för beväringens öfvande. Då emellertid denna fråga icke ingår i den nu föreliggande Kongl. Propositionen, anser jag mig icke nu böra upptaga tiden, hvarken med bemötande af de värde talarnes åsichter i den delen, såvidt de äro från mina skiljaktiga, ej heller med utvecklingen af mina egna, helst dessa sednare oförändrade, som de äro. återfinnas inyssa åberopade memorial. Jag har endast velat begagna tillfället för att tillkännagifva, att, om jag icke tillstyrkt Kongl. Maj:t att till Riksdagens afgörande framlägga något förslag till beväringsslag, oaktadt beväringssinrättningen med regleringen af stammen kan anses hafva ett så nära sammanhang, detta härrört dels från en genom erfarenheten vunnen varning att icke samtidigt framlägga till afgörande flera frågor af mera omfattande art, dels ock af föreställningen, att om blott stammen eller den kärna, kring hvilken det öfriga försvaret bör gruppera sig, blefve först organiserad och erhölle bestämde former, man sedan lättare skulle komma till rätta med det öfriga.

Herr Grefve Hamilton yttrade vidare, att den föreslagna förhöjningen i anslaget till beväringsskapets vapenöfningar icke borde medgifvas, utan att öfningarne för år 1871 borde så ordnas, att utgifterna derför kunde inskränkas inom den nuvarande anslagssumman och derjemte någon besparing på andra anslag avägringås. Innan jag går att uttala min åsigt härutinnan, måste jag erinra, att den åskade förhöjningen icke innebär, att de utgifter, som för ändamålet åtgått under flera föregående år, skulle förökas. Omkostnaderna för beväringens vapenöfningar hafva nemligen under åren 1866—1868 i medeltal uppgått till 730,000 R:dr och således med ett medelbelopp af 230,000 R:dr öfverstigit det för hvardera af nämnda år i Riksstaten uppförda belopp, och den föreslagna förhöjningen afser således allenast, att man måtte uppföra anslaget till belopp, som närmar sig

de verkliga utgifterna, kunnande man för öfrigt hoppas att i följd af åtskilliga redan vidtagna eller beslutade åtgärder, dem jag anser böra blifva till beväringens inrättningens fromma i öfrigt, dessa kostnader kunna hädanefter åtminstone i det närmaste begränsas inom det nu äskade anslaget.

I afseende åter å den ifrågasatta besparingen å öfningsanslaget, så anser jag en sådan, som under nuvarande förhållanden vore liktydig med en förkortning af den för beväringen nu anslagna öfnings-tiden, icke böra eller kunna under nästa och derpå följande år ega rum, enär nemligen den alltför otillräckliga öfningstiden minst då, när fråga blir att göra beväringen förtrogen med nya vapen och nya reglementen, borde undergå någon förkortning. Men då åtskilliga omständigheter förena sig att för innevarande år göra en inställelse af andra klassens öfningar mindre menlig, så bör på detta årets anslag kunna vinnas en besparing, hvilken, enligt mig meddelade approximativa beräkningar skulle uppgå till 410,000 R:dr, deraf 250,000 R:dr på öfningsanslaget och 160,000 R:dr på extra anslaget för beväringens manskapets beklädnad. En sådan inställelse för innevarande år af andra beväringensklassens öfningar kan jag så mycket mindre motsätta mig, som jag varit betänkt derpå att, sedan uppgifter om auktions-prisen vid upphandlandet af mötenas förnödenheter hunnit allmänt inkomma och en derå grundad fullt tillförlitlig beräkning kunnat upprättas öfver den besparing, som genom den tilltänkta inställelsen kunde vinnas, föreslå Kongl. Måjt en sådan åtgärd.

I fråga slutligen om anslaget till de frivilliga skarpskytteföreningarne, hvilket anslag Herr Grefve Hamilton ansett kunna nedsättas till 50,000 R:dr, vill jag till en början erinra, att någon förhöjning i nämnda anslag icke är ifrågasatt, utan att det äskade anslaget är upptaget till samma summa, som för närvarande utgår. — Det till skarpskytteföreningarne direkt utgående understöd utgjorde för år 1869 69,206 R:dr. Denna summa, fördelad på 268 föreningar om tillsammans 37,400 medlemmar, torde äfven med afseende endast å det ursprungliga ändamålet med detta anslag neppeligen kunna anses öfverhöfdigt stor. Ännu mera otillräcklig visar sig denna summa, när man betänker så väl det nuvarande, som det äskade anslagets dubbla ändamål, att understödja och uppmuntra de frivilliga skarpskytteföreningarne samt att bestrida kostnaderna för upprättande af skjutbanor för dessas och arméens gemensamma behof. Att det sednare målet ej på långt när vunnits, visar sig bäst deraf, att oaktadt tvänne års besparingar blifvit tagna i anspråk, det hittills endast i fyra län är möjligt fylla det oundgängligaste behovet af skjutbanor. Jag skulle för öfrigt beklaga om ett anslag, hvilket, såsom detta, är afsedt att så väl inom arméen som den öfriga befolkningen utveckla skjutfärdigheten och derigenom framkalla en tillförsigt till egen kraft, som på nationens stridbarhet måste hafva ett stort inflytande, nu skulle nedsättas.

Herr Statsrådet, Friherre Lejonhufvud: Då jag först dagen före Riksdagens öppnande blifvit kallad till ledamot i Konungens Rådskammare, torde Herrarne ursäkta, om jag, vid upptagande af de an-

anmärkningar, som framstälts emot Femte Hufvudtiteln i Kongl. Maj:ts Proposition, icke skulle vara så rustad, som eljest borde vara fallet.

Herr Grefve Hamilton har framställt anmärkningar emot dels flottans materiel och dels dess ekonomi. Hvad materielen beträffar, är det att märka, att vi för närvarande hafva två slag af egentliga stridsfartyg, nemligen pansarbåtar och monitorer. I afseende å de förra ansåg Grefve Hamilton att, då de prof, som med dem blifvit anställda, enligt Herr Grefvens uppgift, icke varit tillfredsställande, man af sådan anledning icke borde bygga nya pansarbåtar till det antal, Kongl. Maj:t föreslagit. Emellertid förhåller det sig så med dessa prof, hvilka förliden sommar verkställdes under ledning af en derför tillsatt komité, att de, långt ifrån att utfalla ogynnsamt, tvärtom gafvo ett ganska fördelaktigt resultat.

Naturligtvis kunna dessa båtar icke uppfylla alla önskvärda fordringar; men det har ännu icke lyckats den nautiska tekniken och mekaniken att konstruera sådana pansarklädda båtar af mindre cert, som kunde på en gång förena egenskaperna af att vara snabbgående, kunna bära grofva kanoner och motstå ett kraftigt artilleri. Då således något häraf måste uppoffras, har man, och detta med rätta, ansett, att fartygets stridsduglighet i första rummet borde afses, och att dess fart icke vore lika väsendtlig. Helst fartygen endast äro ämnade till ortförsvär och att hufvudsakligen operera i Stockholms skärgård, hvarjemte man vid behof af dessa båtars hastigare transporterrande till och från de ställen, der de skulle uppträda, kunde påräkna biträde af bogserångbåtar, hvaraf vi hafva erforderligt antal, att när som helst kunna disponera. Storleken af dessa fartyg, hvilka, såsom jag redan antydt, hufvudsakligen äro beräknade för positionsförsväret, bestämdes jemväl af dimensionerna i Göta kanals slussar, på det man med dem skulle kunna komma från östra kusten till den vestra, utan att behöfva göra den långa turen kring södra delen af landet. De ega tillräcklig egen rörelsekraft för att kunna manövrera under striden och, om så erfordras, draga sig tillbaka; men, såsom jag förut nämnt, vid längre transporter behöfvas bogserångfartyg. Skulle nu en ny uppfinning komma oss till hjälp, hvarigenom vi, utan att uppoffra öfriga egenskaper, kunde uppbringa farten på dessa båtar, så är klart, att vi komma att begagna oss af en dylik uppfinning. För närvarande står den oss icke till buds, men deri torde icke ligga tillräcklig anledning att vägra det äskade anslaget.

Hvad jag nu nämnt afser hufvudsakligen den Ericssonska pansarbåten. Beträffande deremot den efter en annan princip byggda pansarbåten Garmer, så har denna visserligen befunnits ganska användbar, men likväl underlägsen den Ericssonska, som är byggd efter monitorscerten; hvarföre man också föreslagit, att de nya båtarna skulle konstrueras i enlighet med det sistnämnda byggnadssättet. Deras dimensioner skulle dock blifva så mycket större, att dessa fartyg icke skulle kunna passera Göta kanal, utan endast Stockholms och Södertelje slussar. Härigenom vunne man den fördel, att de kunde bära en kraftigare pansarklädnad och erhölle större nautiska

egenskaper, men å andra sidan blir man då nödsakad att uppoffra handkraften såsom fortskaffningsmedel.

Handkraften har på sednare tider så mycket afhandlats, att jag nu icke vill uppehålla mig dervid; men jag anser mig böra nämna, att man nu mera i utlandet börjar förse segelfartyg med maskineri för handkraftens tillgodogörande, för att deraf betjena sig när fartygen skola löpa i eller ur hamn, eller då segelkraften behöfver förstärkas med en eller två knop.

Hvad derefter beträffar de egentliga monitorerna, håller jag för, att opinionen här i landet stadgat sig derom, att dessa fartyg äro nödiga för vårt försvar. Visserligen hafva de nya skjutförsöken bekräftat, att det hittills använda tornpansaret icke tillräckligt eger förmågan att motstå det kraftiga artilleriet, men systemets uppfinnare John Ericsson har genast och opåkailad tillsändt oss de upplysningar, han ansåg kunna lända till undanrödjande af denna olägenhet. Några ritningar, som visade huru den erforderliga förändringen skulle utföras, hafva likväl ännu icke hunnit uppgöras, men våra konstruktörer äro sysselsatta med deras utarbetande, och när de blifvit färdiga, komma de att underkastas en noggrann pröfning innan de tillämpas. Hvad förändringen kommer att kosta, tilltror jag mig icke att nu uppgifva, men jag befarar, att det icke är troligt, att det låter sig göra att dividera det af Kongl. Maj:t till förstärkning af monitorer äskade anslaget, 240,000 R:dr, med tre, ty sannolikt kan den äskade summan icke förslå till ändring af tre monitorer.

Någon minskning i de begärda anslagen kan jag således ingalunda tillstyrka, helst derigenom skulle uppstå icke allenast den olägenhet, att manskapet en längre tid finge vänta på materiel, som erfordras för dess behöriga öfning, utan jemväl det sorgliga tillstånd komme att fortfara, hvari vår flotta, i dess diminutiva skick, nu befinner sig, att den nemligen icke kunde lemna oss ett kraftigt försvar i händelse af ett fredsbrott. — Vi hafva icke sådana resurser som England och Nord-Amerika, att vi kunna på 100 dagar bygga en flotta, och vi sakna äfven medel att anskaffa oss en sådan från utlandet. Erfarenheten lärer ock tillräckligt, att dylika beställningar i ett neutralt land sällan kunna under krigstid utföras, emedan den andra krigförande makten gemenligen hindrar utlemnandet af sålunda beställda fartyg.

Med afseende å flottans ekonomi har Grefve Hamilton fäst sig dervid, att en liten behållning uppkommit å anslaget till båtsmäns förseende med kojer och täcken. Denna behållning har emellertid icke uppstått genom någon egentlig inbesparing, utan deraf, att, då Kronan öfvertog bestyret att förse båtsmännen med kojer och täcken, bestämdes det, att rust- och rotehållare skulle till Kronans förråd aflemna de af rusthållen och rotarne redan anskaffade dylika persedlar, hvarefter dessa blifvit begagnade och sålunda minskat behovet af anskaffande af nya sådana persedlar. En stor del af dessa medel torde emellertid redan detta år erfordras för det afsedda ändamålet, och i öfrigt ber jag att få fästa uppmärksamheten derå, att om i några af anslagen å Femte Hufvudtiteln uppkommit en besparing,

hafva deremot andra anslag företett ganska betydliga brister, t. ex. anslaget för marinens med fleras beklädnad, hvarå vid slutet af år 1868 uppkommit en brist af icke mindre än 259,751 R:dr 47 öre. Ett annat anslag, som jemväl företer brist, är det för båtsmännens beklädnad, hvilken brist, som emellertid icke finnes omförd i den Kongl. Propositionen, äfven torde uppgå till ett par hundra tusen R:dr. Angående förstnämnda brist pågår för närvarande en noggrann undersökning för att utröna huru den tillkommit, och angående den sistnämnda bristens uppkomst härrör den deraf, att, när Kronan öfvertog båtsmännens beklädnad, förefanns anslag till underhåll, men icke till uppsättning; och då man nu ej velat sammanblanda kostnaden för uppsättningen med underhållskostnaden, så inträffade att den förra qvartår såsom en betydlig brist, under det att den sednare visar den lilla behållning, som synes af Kongl. Maj:ts Proposition. Efter all sannolikhet nödgas Kongl. Maj:t att framdeles hos Riksdagen göra framställning om fyllande af dessa behof.

H. Exc. Herr Friherre De Geer: Den talare, som först till granskning upptog Kongl. Maj:ts nädiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, yttrade en önskan, att Konungens Rådgifvare måtte uttala sig, huruvida det vore att emotse några sådana förslag till förbättring i fråga om lagstiftningen och lagskipningen, att derå kunde grundas en förväntan på besparing i utgifterna under Andra Hufvudtiteln och framförallt i fråga om fängvärdet.

Den höga aktning, jag hyser för nämnde talare, föranleder mig att i korthet beröra frågan. Jag ernar likväl dervid icke ingå i någon undersökning om de brister, som vidlåda vår brottmåls-lagstiftning och lagskipning, eller om sättet att afhjelpa dessa brister; ty äfven om jag dertill skulle ega förmåga, vore jag dock tveksam, huruvida tillfället vore lämpligt; och jag tillåter mig att uttala den förhoppning, att Stats-Utskottet icke måtte af den värde talarens framställning taga sig anledning förvandla en budgets-fråga till en lagstiftningsfråga. Sådan har visserligen icke varit den aktade talarens mening, derom är jag öfvertygad; men det har verkligen åtskilliga gånger hänt, att Stats-Utskottet, i ändamål att bereda Statsverket besparingar, gjort framställningar om förändringar i såväl lagstiftningen som lagskipningen. En sådan ordning är, enligt min tanke, icke riktig, utan anser jag, att Representationen icke bör taga initiativ i dylika frågor, med mindre de undergått utredning och behandling af sådana Utskott, som för dylika frågor förberedande handläggning äro afsedda. Först sedan lagstiftningsfrågan är afgjord, är tiden inne att efterse hvilka besparingar deraf kunna blifva en följd.

Det kan emellertid icke förnekas, att de nuvarande betydliga fängvårdsutgifterna gifva grundad anledning till allvarliga bekymmer, icke blott för de dryga uppoffringar, Statsverket måste vidkännas, utan jemväl och ännu mera därför, att de utgöra en tillförlitlig barometer på ett ganska sorgligt tillstånd här i landet.

Herr Grefve Hamilton har yttrat, att det onda, öfverbefolkningen i fängelserna, till en del hade sin rot i vår lagstiftning angående försvarslösa,

försvarslösa, de der dömas att hållas i fängsligt förvar, ehuru de icke begått brott. Med anledning häraf vill jag nämna, att en revision af lagstiftningen angående försvarslösa personer är under beredning, och tvifvelsutan skall man dervid söka att i möjligaste måtto undanrödja de anledningar till orättvisa eller grymhet, hvartill den nuvarande lagen i sin tillämpning möjligen kan låna sig. Det finnes dock alltid en klass, som nödvändigt måste under tillsyn hållas till arbete; och så länge arbetsanstalter icke kunna åstadkommas inom länen eller för särskilda kommuner, befarar jag, att genom lagstiftningen icke någon synnerlig förminskning i utgifter på detta område står att vinna.

Vidare ansåg Grefve Hamilton, att det stora fängantalet i betydlig mån vore att tillskrifva den nya strafflagen. I detta afseende vill jag erinra, att redan flera år före den nya strafflagen antagits speciela strafflagar, såsom t. ex. förordningarne om stöld, snatteri och rån, om förfalskning, bedrägeri och annan oredlighet, samt om mord, dråp och annan misshandel, uti hvilka lagar, som afsågo de allmänast förekommande brotten, latitudsystemet tillämpades med fullt lika långa straffsatser, som innehållas i den nya strafflagen. Att på sista tiden fängantalet ökats, torde derföre sannolikt i endast ringa mån böra tillräknas strafflagen; men detta hindrar icke, att ju straffen i denna lag kunna vara för långa, och i detta hänseende är jag nästan benägen att gifva Grefve Hamilton rätt, åtminstone så till vida, att om icke fängelsestraffen i vår strafflag redan nu äro att anse såsom alltför långa, komma de i en icke atlagens framtid att så anses. Det hörer nemligen till historien af all brottmålslagstiftning, att straffen blifva allt mildare och mildare, och detta icke blott inom hvarje stad särskildt utan öfver hela den civiliserade verlden. Vid en blick på de många nya strafflagar, som under detta århundrade utkommit i Europa, skall man finna att ju yngre datum en strafflag har desto mildare äro straffen; och vår strafflag utgör icke något undantag från denna regel, ehuru den numera med afseende å mildhet i straffbestämmelserna blifvit öfverträffad af strafflagar, som utkommit efter vår. Det är emellertid ingen lätt sak att bedöma, huruvida det allmänna rättsmedvetandet hos oss kan redan vara moget för en allmän nedsättning i straffen, och onekligen skulle vi hafva gått fort framåt, om så vore förhållandet, då nya strafflagen endast fem år varit i tillämpning.

Grefve Hamilton framkastade jemväl en tanke, som synes mig förtjent af ganska mycken uppmärksamhet, nemligen att man, såsom en förmedling eller öfvergång från de långa fängelsestraffen, kunde stadga, att den fänge, som någon längre del af strafftiden förhållit sig väl, blefve liksom på försök satt på fri fot och, om han derefter fortfarande iakttog ett godt uppförande, lemnades i sin frihet, hvar emot han, i motsatt fall, skulle åter insättas i fängelset för att uttjena återstoden af det ådömda straffet. Detta är ett förfarande, som här i landet redan en längre tid tillämpats med afseende å sådana lifstidsfångar, som icke blifvit dömda för allt för svåra brott. Kongl. Maj:t har nemligen då, när lifstidsfänge i minst 10 år uppfört sig

väl, tillåtit att han sattes på fri fot, men under förbehåll, att, om han åter beginge brott, som störde allmänna säkerheten, han skulle till fängelset återsändas för att fortsätta lifstidsstraffet.

Denna tanke har i ett förslag till allmän strafflag för Nordtyskland vunnit en vida större utsträckning, i det man föreslagit, att alla fångar, som vore dömda till frihetsstraff icke understigande 2 år, skulle, sedan de utstått hälften af sitt straff och derunder visat godt uppförande, försättas å fri fot, men ställas under polisuppsigt; hvar-efter i händelse de uppförde sig väl under återstående strafftiden, brottet skulle vara försonadt. Om de deremot under den tid, de sålunda vistades under polisuppsigt, afveke från gifna föreskrifter eller beginge något brott, skulle de åter insättas i fängelse för att der kvarhållas så lång tid, som af den ådömda strafftiden återstod, när de ställdes under polisuppsigt. — Enligt hvad jag erfarit af förhandlingar i Preussiska herrehusets justitiekommission, har detta förslag emellertid väckt stora betänkligheter, hvilka måhända skulle blifva ännu större här i Sverige, i anseende till svårigheten att här åstadkomma en tillfredsställande polisuppsigt. Det är dock möjligt, att denna tanke kan för framtiden blifva fruktbarande, och det bör derföre blifva af stort intresse att följa dess utveckling i nyssnämnda lagförslag.

I sjelfva verket har det höga antal fångar, hvarmed våra fångelser nu äro befolkade, tillkommit under åren från medlet af 1867 till samma tid 1869. Under de tio nästföretgånga åren var antalet af våra straffarbetsfångar, om icke alldeles oförändradt, likväl underkastadt allenast en obetydlig förhöjning; men derefter steg det så mycket hastigare, så att då antalet af straffarbetsfångar vid 1866 års slut icke uppgick till mera än 3,419, hade det redan den 31 Augusti 1867 uppgått till 3,691 och utgjorde den 31 Augusti 1868 4,526 samt samma dag 1869 4,762. Orsaken till denna så hastiga tillväxt synes mig förnämligast böra sökas i den omständighet, att de hårda år, som öfvergått landet, medfört nöd och dåliga affärer, hvilket, såsom alltid, framkallat demoralisation och skapat brott. Vi böra dock hoppas, att med orsaken äfven verkningarne skola upphöra, utan att lemna efter sig någon allmännare skada i folkets sedliga rot.

Den ökade fångvårdskostnaden är dock icke en följd allenast af ett förökadt fångantal, — ehuru äfven detta måste verka i betydlig mån — utan jemväl deraf, att prisen på lifsmedel samtidigt varit ytterligt stegrade. Härtill kommer, att minskadt arbetstillfälle gjort det omöjligt att på vinstgifvande sätt sysselsätta fångarne, och slutligen att, då det vanliga utrymmet inom fångelserna icke medgifvit att derstädes förvara alla fångarne, man måst förhyra och inreda nya lokaler samt derför anställa extra bevakning.

Grefve Hamilton uttalade jemväl den tanken, huruvida icke ett till förstärkning af Hofrätternas divisioner åskadt anslag skulle kunna undvikas, derest Hofrätternas ordinarie divisioner något ökade sitt arbete och, framför allt, derest det vidlyftiga expeditionssättet ändrades. Den arbetsprodukt, som de ordinarie divisionerna i Hofrätternas lemna, synes mig likväl motsvara alla skäliga anspråk, som på

dem kunna ställas, och särskildt tror jag mig veta att i åtminstone en af Hofrätterna arbetet gränsar nära till öfveranstängning.

I fråga om den förmenta vidlyftigheten i expeditionssättet är jag af alldeles motsatt åsigt med den värde talaren. Jag tror nemligen, att knappast någon här i landet skrifver så kort som våra öfverdomstolar. Det är sannt, att de skrifva långa meningar, men det sker till undvikande af ett onödigt upprepande af samma ord. Deras utslag innehålla knappast ett enda öfverflödigt ord, men detta gör också, att man måste i minnet qvarhålla hvarje ord i meningen för att rätt uppfatta densamma, hvaraf åter blir en följd, att läsningen deraf blir för allmänheten ansträngande och tröttsam; och då man eljest vanligtvis tröttnas vid läsningen af hvad som är för långt, antager man, att tröttheten äfven i detta fall är beroende af det skrifnas längd, ehuru det i sjelfva verket är kortheten, som vållar tankeanstängningen och den deraf härflytande tröttheten.

För allmänheten tror jag att det skulle blifva föga båtad, om det af Grefve Hamilton föreslagna expeditionssätt blefve antaget, så att t. ex., om Hofrätten fastställde ett underrättens utslag, sådant skulle omnämnas med endast ett par rader. Hofrättens dom bör väl innehålla en rubrik, som bestämmer hvilket underrättens utslag det är som fastställs och i hvilka afseenden målet varit underställt dess pröfning. Det skulle ock vara synnerligen obehvämt, om den part, som erhållit en Hofrättens dom, skulle dermed icke kunna styrka eller utkräfvat sin rätt, utan vara nödsakad, att för sådant ändamål låta Hofrättens dom åtföljas af underrättens ofta vidlyftiga protokoll i saken.

Jag tror derföre ingen verklig fördel vara att vinna genom förkortning i expeditionssättet; och då, för den sannolika händelse, att antalet mål, som till Hofrätterna inkomma, fortfarande blir lika stort som under närmast föregående år, ifrågavarande anslag är af nöden, på det icke parter alltför länge må uppehållas i sin rätt, anser jag fulla skäl förefinnas för det begärda anslaget beviljande.

Herr Hazelius: De anmärkingar emot Fjerde Hufvudtiteln i Kongl. Maj:ts Proposition, som framställdes af den talare, hvilken i förrgår öppnade diskussionen, hafva redan till större delen blifvit bemötta af Herr Departements-chefen; men han har dock lemnat mig en liten efterskörd, hvaraf jag anhåller få begagna mig.

Grefve Hamilton yttrade, att man icke bör ruinera sig genom krigsrustningar. Detta är fullkomligt sannt, och ehuru sjelf militär, har jag alltid varit af denna åsigt. Jag anser ock det nuvarande högt uppdrifna permanenta krigstillståndet i Europa vara en olycka, så stor, att jag befarar, att den i en framtid, om icke snar rättelse sker, kommer att för de bestående regeringssätten bereda de största vådor. Jag saknade emellertid i den aktade talarens yttrande det tillägg, att hans sats gäller icke blott vårt land, utan hela Europa, och att det icke för Sveriges regering är möjligt att, med mindre andra länder beträda samma bana, för landet afvärja denna stora olycka.

Inom Andra Kammaren väcktes vid förra riksdagen i sådant hänseende en motion, som åtminstone hade ett praktiskt syfte, det nemligen att man måtte begära Konungens medverkan till underhandlingar med de stora Europeiska makterna i ändamål att nedbringa arméernas styrka och de dermed förenade kostnaderna. Syftet var praktiskt, men utförandet överkställbart, ty det är icke till den Svenska regeringen som man i detta afseende borde vända sig, utan till de stora makterna, som hålla världsspiran i sin hand. De äro de som skulle tilltalas, men visserligen icke genom Konungen i Sverige. Förr eller sednare torde det dock ske genom den allmänna meningens påtryckning, ty länge kunna icke folken förmå uthärda de nuvarande bördorna.

Talaren yttrade, att om krigskostnaderna ej nedsattes, kunde man, såsom en framstående statsman i ett annat land gjort, föreslå hela försvarsväsendets fullständiga afskaffande. Jag torde icke behöfva påminna om, att detta förslag framställdes vid en offentlig föreläsning i Köpenhamn af en man (Biskop Monrad), som sedermera fört sitt land till branten af dess undergång, en statsman, hvars stora kraft och beslutsamhet man måste erkänna, men som velat uppoffra arméen, icke för landets försvar, utan för ett fantom, Dannevirke-fantomet, som icke blef mera verklighet derföre, att han på detsamma tryckte sin biskopsmössa.

Samme talare yttrade vidare, att man hittills vid beräkningen af vår försvarsstyrka utgått från den grundsats, att man beräknat densamma efter den anfallandes styrka. Jag delar hans åsigt om felaktigheten i ett sådant förfarande; men det ligger ingalunda till grund för vårt försvarsverk. Det är väl sannt, att en sådan beräkning finnes i det för några år sedan af landtförsvars-komitén afgifna betänkandet, men den står der mera såsom en tröst för oss, i det den visar, huru stor styrka vår mäktige granne kan antagas förfoga öfver vid ett anfall inom våra gränser. Men den rätta beräkningsgrunden måste vara den förmåga, vi kunna ega att i fredstid underhålla en armé; och denna grundsats är också af nuvarande Chefen för Landtförsvars-departementet tydligen uttalad i hans förslag till arméens organisation.

Ur militärisk synpunkt gillar jag talarens påstående, att det kunde vara skäl att ändra beväringsexercisen på det sätt, att blott en del af beväringen öfvades, och att denna del erhöle större öfning. Ur allmänt medborgerlig synpunkt deremot vore det af vigt att hela beväringen öfvades. Den af talaren i detta hänseende uttalade åsigt omfattades redan af den landtförsvars-komité, på hvars förslag Kongl. Maj:t grundade sin Proposition till Rikets Ständer vid riksdagen 1865—1866; men, mine Herrar! huru bemöttes detta förslag? Vi komma alla ihåg huru det möttes med en storm af ovilja och huru man satte sig emot utlottningen — "blodslottningen" — såsom den kallades. Och likväl, hvilken annan utväg förefinnes i sådant fall? Jag åtminstone känner ingen annan åtgärd för att, utan andras förnärmande, uttaga en viss del; och jag beklagar, att den värde talaren, då han framställde detta förslag, icke tillika yttrade sig om *sättet* för dess utförande, ty på *sättet* beror dock verkställigheten. — Såsom

jag redan nämnt, kan jag för min del icke uttänka något annat sätt än lottning, ty icke kan man, t. ex., låta de länge gå i fält, men låta de små stadna hemma, eller utvälja de fattige, men låta de rika vara. Skulle därför Stats-Utskottet fästa sin uppmärksamhet på den af talaren uttalade tanke, vore det högeligen önskvärdt, om Utskottet jemväl ville yttra sig om *sättet* för dess verkställighet, ty troligt är att förslaget då ej blefve lika smakligt som då endast tanken framkastas.

Sedan jag nu yttrat mig angående Fjerde Hufvudtiteln, ber jag att i korthet få vända mig till den Åttonde.

Talaren har här ånyo framställt sin gamla tanke om fördelen att inrätta blott ett visst, mindre, antal skolor för den klassiska bildningen, och andra för den realistiska. Härutinnan är min åsigt, såsom jag redan långt före detta ådagalagt, alldeles motsatt hans. Jag är visserligen icke öfvertygad om de klassiska studiernas stora nytta för embetsmannabildningen; ty erfarenheten både i framfarna och nuvarande tiden visar, att man kan blifva en mycket duglig embetsman och uppstiga till de högsta platser i Staten, utan att hafva inhemtat klassiska studier; men ett faktum är, att de för närvarande äro föreskrifna såsom kompetensvilkor för de flesta embetsmän, äfvensom för prester, samt att de utgöra en del af den högre odlingen. Men med all aktning för den lärda dunstkrets, som möjligen kan finnas några mil från stiftstäderna, dit talaren vill förlägga de klassiska studierna, kan jag omöjligen komma till den öfvertygelse, att befolkningen kring Strengnäs, Skara m. m. särskildt skulle vara skapad för att uppfostras till embetsmän eller prester. Enligt talarens förslag skulle i vidsträckta delar af landet, såsom större delen af Norrland, Dalarne, Nerike, Jönköpings och Elfsborgs län, Halland, o. s. v. icke vara tillfälle till offentlig undervisning i de klassiska språken; och dermed vore till följd af kostnaderna en stor del af den studerande ungdomen utestängd från detta bildningsmedel. Detta kan jag icke gilla; men deremot instämmer jag alldeles med den ärade talaren i fråga om behöfligheten af inrättandet af många enskilda skolor, som kunde täfla med Statens, äfvensom att lärjungarnes antal i skolorna inskränktes. De enskilda skolorna kunna dock icke ersätta saknaden af klassiska skolor i de delar af landet, som dermed ej skulle huggas, ty undervisningen der blir oundgängligen kostsamare för lärjungens målsman, än den undervisning som bibringas i Statens skolor; och det synes mig därför som om det vore med rättvisa öfverensstämmande, om man, heldre än att inskränka antalet af de offentliga skolorna, ville, för att minska utgifterna å Åttonde Hufvudtiteln, höja afgiften för de förmögnares barn, som i Statens skolor erhålla undervisning.

Jag instämmer på det lifligaste med den aktade talaren deri, att oaktadt vi söka åstadkomma besparingar, så är det icke möjligt att förekomma en statsbrist. Han sjelf har öppet erkänt, och jag delar hans åsigt, att de af honom föreslagna utvägarne, ändring i fängvården, försvarslöshetsförordningen, latitudsystemet med dess långa fängelsestraff, Hofrätternas expeditionssätt, folk- och elementarundervisningen -- allt framtidstankar -- icke medföra besparing för den statsregle-

ring, som nu föreligger oss. Men med all den aktning, som jag hyser för Regeringen, nödgas jag påstå, att det varit önskligt, om Regeringen tagit initiativ att bereda inkomstkällor på annat sätt, än genom bevillningens höjande och genom lån. Men Regeringens tveksamhet härutinnan kan ganska lätt förklaras, då Regeringen hvarken från Representationen eller från den tredje statsmakten, pressen, erhållit något understöd eller någon ledning och anvisning i denna riktning. Hvad se vi väl i dessa dagar! Man höjer verop öfver statsbristen. man afråder från att låna; men man framställer ingen annan utväg till dess afhjelpande än "besparing". Skapandet af nya inkomstkällor är väl dock hvad som förr eller sednare blir nödvändigt. Skulle man väl här i landet upptaga Biskop Monrads förslag, att indraga hela Fjerde och Femte Hufvudtitlarne? Då kunde äfven följa den Tredje, ty hafva vi icke behof af försvar, kunde våra diplomater gerna utgöras af konsularagenter. Härigenom skulle visserligen uppkomma stora "besparingar", statsbristen fyllas, bankovinsten ej behöfva tillgripas, utan användas till uppköp af räntebärande obligationer i utlandet, att dermed bilda en besparingsfond till fäderneslandets försvar! Dock, mine Herrar, en nation, som icke anser öfverensstämmande med sin värdighet att kasta bort vapnen och säga: kom och tag oss, den måste försvara sig, försvara sig tills den faller, om den icke får hjälp af det öfriga Europa; men vi skola kämpa oss till den hjälpen, genom att söka försvara oss och strida så länge vi förmå; säkert skall Europa då heldre söka afböja den eröfring som hotar oss än den som hotar Kina och Indien — om vi blott visa att vi *vilja* försvara oss.

Omnu, till statsbristens fyllande, hvarken bevillningens höjande eller låns upptagande är lämpligt, hvad återstår då annat, än att försöka skaffa oss verkliga och varaktiga inkomstkällor? Jag är icke någon stats-ekonom, men jag kan icke inse, hvarföre icke ett fattigt land, sådant som vårt, der just fattigdomen gör den direkta beskattningen tryckande, kan taga exempel från de större och mäktigare länderna och enligt deras föredöme hemta statsinkomster genom indirekt beskattning. Det är allom väl bekant, hurusom det rika England icke försmår att till statskassan indraga högst betydliga inkomster genom inregistreringsafgifter, genom höga förbrukningsafgifter på tobak, genom licenser på tobaksförsäljning, genom acciser, genom hög beskattning på öfverflöd och odygd i alla riktningar. Ett dylikt förfarande iakttaga vi blott med afseende å en enda artikel, nemligen bränvin; men hvarföre icke förfara på samma sätt med andra lämpliga beskattningsföremål?

Jag vet väl, att en motion i sådan syftning troligen icke skulle hafva någon verkan, och jag antager att det nuvarande Bevillnings-Utskottet komme att, i likhet med dess föregångare under riksdagarne 1867—1869, då fråga varit om beskattning af tobak, svara oss: vi behöfva den icke, det är så oangenämt att införa fiskaliska kontroller, folket är så ovant dervid, (man glömmet beskattningen på bränvin); men om således nulla redemptio är att från detta håll förvänta, då har man ingen annan tillflykt, än att vända sig till Regeringen och begära dess initiativ. Därföre vore det önskligt, att inom Representa-

tionen måtte höja sig röster för beträdande af denna väg, den enda, som, enligt min tanke, går till målet. Jag önskar, att de, som yttra sig i sådan riktning, icke måtte blifva ropande röster i öknen.

Grefve von Platen: Jag kommer nu att med några ord yttra mig, så väl om den Kongl. Propositionen, som med anledning af några mot densamma gjorda anmärkningar, men jag beder om ursäkt att jag härvid tager till grund min enskilda uppfattning af dessa anmärkningar. sådana de muntligen framstälts, då jag ännu icke haft tillfälle att se desamma i skrift framställda.

Jag är glad att kunna biträda den önskan, som uttalats af en ledamot från Södermanland, nemligen att statsutgifterna böra inskränkas. Jag önskar ock att inskränkning till det nödvändigaste måske, men jag tror att man, för att vinna något, bör ej allenast uttala önskningsar, utan äfven visa sättet huru man skall gå tillväga, om man vill förverkliga dem, och icke heller framställa andra önskningsar än sådana, som äro verkställbara. Jag för min del förordar visserligen äfven, i afseende å Fjerde Hufvudtiteln, att det begärda anslaget till beväringen må inskränkas, men jag inser icke huru en mindre, men bättre öfvad styrka skall kunna åstadkommas utan lottning och långt strängare öfning under en längre tid för dem, på hvilka lotten fallit, hvilket allt Representationen ännu icke synes beredd att antaga.

Jag tager mig friheten erinra, hvad som icke heller torde för en del vara obekant, att jag sökt befordra öfverflyttningar af båtsmansnummer till landtförsvaret, och fördelarne af en sådan åtgärd synes mig under nuvarande förhållanden så gifna, att någon tvist derom icke kan förekomma, men jag vill tillägga, i afseende å den föreslagna öfverflyttningen af båtsmansrotehall till soldatrotehall inom Södra Möre härad, att jag hyser en viss tvekan, huruvida det icke, för den händelse att minskning af manskap för flottan inom Blekinge uppstår, vore en fördel att hafva kvar inom södra Sverige en trupp, som är öfvad för flottan, då jag dessutom icke anser värfvadt sjöfolk vara lika lämpligt, men kommer det derhän, hvilket jag ingalunda anser omöjligt, att Carlskrona blifver depôt och Stockholm hufvudstation för flottan, ser jag inga hinder för den föreslagna förändringen.

Om jag i afseende å nästa Hufvudtitel kommer att yttra mig något vidlyftigt må det ursäktas mig, då jag ej kan undgå att känna ett visst moraliskt ansvar för hvad som dit hörer, och jag anser mig vara skyldig att afgifva några upplysningar för att lemna Kammaren tillfälle att bedöma, om hvad som blifvit yttradt är riktigt.

Det kan ingen neka, att det är en stor oriktighet att på vissa anslag uppkommer brist under det att öfverflöd finnes å andra, men jag tror att det enda verksamma sättet att afhjelpa ett sådant förhållande vore att göra Statskontoret till Statsverkets ende kassör så att ifrån de andra administrativa verken utgåfves anvisningar, med hvilka Statskontoret sedermera finge redovisa.

Det kan, utan att administrationen gjort sig skyldig till något misstag, af flera anledningar inträffa att besparingar uppstå å som-

liga anslag under det att brist förefinnes å andra, och jag vill härpå anföra ett par exempel.

Man har anmärkt att å de medel, som anslagits till sjövapnets öfningar, uppkommit en stor besparing, och det kan icke nekas att så är förhållandet, men det är gifvet att för utförandet af en sjöexpedition erfordras medel till bestridande af utgifter under expeditionen, hvilka icke kunna på förhand så noga bestännas, och hvartill kommer att man måste vara beredd på utgifter till följd af räkenskapernas granskning af Kammarrätten, för hvilket icke obetydlig tid fordras, hvarigenom det händer att man, för att vara säker, på förhand måste beräkna ett större anslag, än som måhända sedermera kommer att användas. Detta gäller i allmänhet, men en särskild orsak till nu befintliga öfverskott å exercismedlen är den att då för några år sedan det sattes i fråga, såsom nyttigt för handelsbefrämjande, att fartyg utsändes till kinesiska farvattnen, och sådana expeditioner äro af flera anledningar kostbarare än andra, antog Departementschefen som en nödvändighet att genom i tid gjorda besparingar göra sig beredd derpå, utan att särskildt behöfva anlita Representationen, hvilkens intresse för saken dessutom på ett otvetydigt sätt syntes ådagalagd, då icke någon anmärkning gjordes mot det ganska frikostiga anslag, som Regeringen, utaf de Tredje Hufvudtiteln tillhörande medel, i samma syfte lemnade. Det har sedermera vidtagits andra åtgärder, men det är därför ej sagdt, att icke för framtiden är ändamålsenligt att till dessa eller andra farvatten utsända expeditioner. Dylika äro ganska dyra och då det finnes medel till flottans öfning utan att man behöft använda hela anslaget dertill, och man således kunnat erhålla en besparing att tillgå i händelse af behof, har man ansett sig böra på så sätt bereda sig medel, enär man eljest skulle nödgats vända sig till Representationen med begäran om särskildt anslag till expeditionen, hvilket åter icke varit ändamålsenligt, då måhända vid den tid, då den bort afsändas, Representationen icke varit samlad.

Man har äfven anmärkt, att å anslaget till, om jag för korthets skull så må kalla den, spanmålsfonden uppkommit ett öfverskott, men äfven detta torde till någon del kunna nöjaktigt förklaras, om man fäster uppmärksamheten på att orsaken till öfverskottet å detta anslag är en följd af förändringar och indragningar, som vidtagits med arbetspersonalen vid flottan, men hvilka anordningar dock, såsom varande helt och hållet af interimistisk beskaffenhet, icke kunnat eller bort i förtid användas såsom stadig beräkningsgrund och jag tror mig derigenom hafva visat, att man bör med någon mildhet bedöma dem, som behandlat frågan.

Det torde lemnas mig öppet att äfven få yttra några ord med anledning af de anmärkingar, som framställtts emot det sätt, hvarpå räkenskaperna blifvit förda, och jag vill blott dervid säga, att jag tror det orsaken till klandret bör sökas mera i förändrade förhållanden än i bristande uppmärksamhet hos Regeringen. Jag vill erinra, att till grund för Förvaltningens räkenskaper ligga räkenskaperna vid de särskilda stationerna och de förra äro beroende af uppställningen af räkenskaperna vid de sednare, hvilka åter måste grundas på det

redovisningssätt, som för de olika etablissemangens verkstäder blifvit antagna, men i afseende å hvilka sannolikt stora förändringar komma att vidtagas. Det läres icke heller vara Kammaren obekant att Regeringen för längre tid tillbaka insett vigten af allt detta och till följd deraf nedsatt en komité för åstadkommande af nödiga förändringar, hvilken komité nedlagt mycken möda på ett särdeles omfattande och vidlyftigt arbete, och, enligt hvad jag har mig bekant, äfven afgifvit ett betänkande, som nu utgör föremål för vederbörandes yttrande och sedermera sannolikt, innan årets slut, blir föremål för Kongl. Maj:ts pröming.

Jag i första hand vet sjelf att mig kan säkerligen göras den förebräelse att icke såsom Departements-chef hafva använt all den flit och möda som jag bort och önskat, och måhända skall man göra äfven dem, som efterträdt mig, en dylik förebräelse, men en möjlighet är ju äfven att man misstager sig, då man utan noggrann sakkänedom fordrar, att dessa saker redan skulle hunnit ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt.

Jag begär nu att med några ord få bemöta anmärkningarne mot vissa detaljpunkter, ehuru Departements-chefen redan besvarat dem, men Kammaren torde finna, att han ej kunnat hinna redan sätta sig så in i dessa förhållanden som jag bort, likaså väl som jag icke kan anses utan allt moraliskt ansvar för hvad som i antydd riktning blifvit åtgjort. Det har blifvit sagdt att det icke bör byggas mer än en pansarkanonbåt, emedan den nya modellen till dylika båtar befunnits oduglig. Jag har dock icke samma åsigt och antager att man fyllt för strängt omdöme i frågan, till följd deraf att man icke egt kännedom om afgifna yttranden rörande densamma.

Ett stöd för min åsigt rörande modellen till kanonbåtarna hemtar jag från ett utlåtande, afgifvet af den komité, som af Kongl. Maj:t den 19 Augusti sistlidet är tillsattes för anställande af undersökningar och jemförelseförsök med pansarbåtarna Garmer och Sköld, utur hvilket utlåtande, undertecknad af komitéledamöterna, Cheferna för Skärgårds-artilleriet, för Förvaltningen af sjöärendena och Öfverdirektören vid Marin-ingenjör-korpsen, jag ber att få uppläsa följande yttrande: — — — synes det oss, att dessa båda pansarbåtar icke kunna annat än anses dugliga till det med dem afsedda ändamålet nemligen strid i skärgård — — — å Sköld är hela maskineriet, ångpannan och drillen med sin ledning helt och hållet under vattenytan. Äfven sjelfva fartyget, som omsluter uppbördsrummen, befälets och besättningens bostäder m. m., är under vattenytan, så att nära nog allt, som synes öfver vattnet, må af fienden sönderskjutas utan att fartyget med hvad det innebär skadas — — ingen krutrök besvarar kanonbetjeningen; ventilationen och utrymmet inom bords motsvara allt hvad för trefnaden rimligtvis kan begäras. — — — Dertill har Sköld uti sitt handkraftsmaskineri en icke oväsentlig fördel. Medelst denna rörelsekraft är Sköld, när helst anfallen, genast färdig att manövrera och rikta kanonen. — — Då dertill handkraftsmaskineriet drifves uti det för besättningen afsedda rummet, så upptager det icke något särskildt utrymme, hvarföre det ej medför någon enda olägenhet, men väl fördel.

Ehuru vi nu, såsom ofvan är anfördt, anse att båda ifrågavarande pansarbåtar hvar för sig äro dugliga stridsfartyg, samt såsom modeller, efter att några förändringar vidtagits, af högt värde, måste vi dock vid jämförelsen dem emellan åt Sköld gifva företrädet. — — Så synes oss ännu mera afgjort, att Sköld vid nu förestående byggnad af en pansarbåt bör tagas till modell; dock, såsom förut är sagdt, att maskinkraft och tornpansar så vidt möjligt är ökas. — — Vidare böra vi tillägga att ehuru vi förutse att den ökade maskinkraften, som erfordrar än gröfre propelleraxel m. m., kommer att framkalla en så stor friktion att lasten å handkraftsmaskineriet måhända blir större än hvad det kan öfvervinna, så anse vi dock att äfven å den nya båten denna framdrifningskraft bör tillämpas. Befinnes den otillräcklig och derföre måste borttagas, är derigenom ingen skada skedd, enär dess kostnad icke är nämnvärd, och det utrymme detta maskineri erfordrar, icke i något hänseende haft inflytande på inredningen för öfrigt; hvaremot, om handkraftsmaskineriet fortfarande blir användbart, pansarbåtens stridsbarhet genom detsamma i väsendtlig mån fullkomnas.

Af denna komités åtgöranden synes, att Regeringen gått tillväga med all möjlig försigtighet, och jag anser derföre ej lämpligt att man afslår det fordrade anslaget.

I afseende å monitorerna har yttrats, att man endast borde ändra en af dem, emedan nya förändringar i dessa vapen kunna komma att ske och man icke vet huru dessa förändringar skola blifva. Herr Departements-chefen har sagt att han verkligen vet huru dessa förändringar skola verkställas, ehuru kostnaderna för desamma ännu icke blifvit beräknade, och en hvar torde inse att ej annan förändring gerna torde kunna ifrågakomma, än ökande af pansarbeklädnadens tjocklek. Att under sådana förhållanden, då vi hafva fartyg, som lätt kunna göras användbara och som kostat oss mycket, ej å dem emot en jämförelsevis ganska rimlig kostnad vidtaga förändringar, som göra dem fullt tidsenliga, synes mig icke välbetänkt, och att uppskjuta ändringen af trenne fartyg, då tillgångar inom Hufvudtiteln icke saknas, och hopa kostnaderna på ett blifvande år, då medel möjligen saknas, synes ingalunda lämpligt. Jag instämmer derföre i Herr Departements-chefens yttrande att det vore ganska illa, om det begärda anslaget ej beviljades. Jag kan ej heller annat än instämma i den uttalade belåtenhet, att vår landsman Ericsson utan uppmaning skyndat att, så fullständigt som möjligt, meddela underrettelser om förändringar och förbättringar som skett, och jag har sett så många prof på hans fosterlandskärlek, att det icke väcker min förundran att han äfven vid detta tillfälle velat lemna sin medverkan till denna frågas lösning.

Jag måste derjemte tillägga att sedan den värde talaren yttrat sig om obetydligheten af sjöförsvarets närvarande materiel, på ett sätt som svårligen kunde vara angenämt att höra för någon af Kammararens ledamöter, lika litet som det torde kunna tydas som vittnande om talarens belåtenhet, är det mig omöjligt, hos hvem nu felet bör sökas, att fatta följdriktigheten af hans tankegång, då, efter ett dylikt uttalande och sedan han upplyst att tillgångar inom Huf-

vudtiteln finnas till ett af honom strängt klandradt belopp, i stället för att yrka på dessas användande till de så bittert anmärkta bristernas afhjelpande, han uppmanar till begagnande deraf för uppfyllande af för Sjöförsvaret alldes främmande behof.

Det må slutligen tillåtas mig att yttra några ord i en fråga, som icke tillhör denna Hufvudtitel. Man har klandrat att i den Kongl. Propositionen föreslagits att man skulle lägga förhöjd skatt på bränvin. Jag för min del beklagar att bränvinet någonsin kommit att utgöra en så mäktig beståndsdel för Sveriges välbefinnande, ehuru å andra sidan jag visserligen icke klandrar att fördelen af den beskattning, som måste läggas på denna handtering, användes för det allmänna bästa. Jag kan dock icke dela den åsigt, som en annan ledamot från Södermanland uttalat, då han säger att han motsätter sig förhöjningen af skatten å bränvin, emedan statsinkomsterna då skulle minskas i följd af minskad konsumtion. Han har frågat hvem som, under ett föregående år då beskattningen höjdes utan att hvem fördelaktigt på statsinkomsterna och tillverkarens naturligtvis icke heller hade fördel af den höjda skatten, hade vinst derpå, och jag svarar obetingadt nationen, ty säge hvad man vill, har dock konsumtionen af bränvin bland allmänheten minskats. Då således ökad tillverkningskatt bör medföra antingen minskad bränvinsbränning eller ökad statsinkomst, synes den böra vara i endera händelsen ändamålsenlig och jag kan icke annat än tillstyrka den. Jag erkänner, att jag för min del skall icke ogerna till någon del med ökad bevillning bidraga till fyllande af den brist som uppkommit och detta så mycket heldre som jag anser att den nog allmänna enskilda tryckta ställningen härleder sig långt mera från enskild skuldsättning än från Statens ökade beskattning och jag är säker att räntan å de enskildas skulder är vida högre än den skatt, som han får till Staten erlægga.

Jag anhåller att dessa mina yttranden må få åtfölja remissen af den Kongl. Propositionen.

Friherre Raab, Adam: Vi hafva redan hört så många talare uppträda och yttra sig rörande den Kongl. Propositionen, att utan tvifvel mången bland Eder menar att det kan vara nog med tal för blott en remiss, men jag beder dock få erinra att denna remiss angår den viktigaste handlingen vid riksdagen och det synes mig icke olämpligt att de olika opinionerna inom Kammaren göra sig hörda. I förlitande således derpå, att icke handla orätt, utbeder jag mig Herrarnes godhet att en stund afhöra hvad jag i detta ämne kommer att anföra. För min del kan jag icke förneka att i och med civilisationens stigande behofven äfven ökas och att det är svårt att åstadkomma nödiga och opåräknade utgifter utan att ock fordra ökad beskattning. Dessa ökade behof och fordringarne å ökad beskattning följa hvarandra. Men jag bekänner dock att jag blef ledsamt öfverraskad, då jag såg att vi hunnit derhän, att vi behöfde upplåna 9,500,000 R:dr, oaktadt för de nu föreslagna jernvägsbyggnaderna endast skulle erfordras 5,600,000. Således skulle vi låna ej blott för att betala hela kostnaden för de nya jernvägsbyggnaderna, utan der-

jemte för att konvertera en skuld, som förut gjorts och som vi hoppats kunna betala med våra inkomster. Det är på sådant sätt som den enskilde förstörer sina affärer; han upptager till en början ett mindre ficklån, men kan sedermera icke betala detsamma, utan nödgas för sådant ändamål upptaga ett större lån och så allt vidare. För min del önskar jag att Staten icke måtte tillvägagå på sådant sätt, ty då torde dess affärer snart blifva alltför intrasslade och svåra att upphjelpa. Jag beder att få erinra att vid föregående riksdagar uttalats den princip, att Staten för nya jernvägsbyggnader borde tillsläppa lika mycket som behållningen af jernvägsstrafiken utgör; detta har åtminstone uttalats såsom en allmän åsigt och det vore väl icke för mycket, om nutiden gäfvade detta bidrag, då *vi* af våra fäder fått utan skuld emottaga så många arbeten, hvaraf vi nu begagna oss.

Derjemte får jag säga att jag icke utan bekynner förnämmit det sätt som Regeringen föreslagit, för att åstadkomma de erforderliga tillskotten. Det har föreslagits att tillverkningsafgiften å hvarje kanna bränvin skulle ökas med 10 öre utöfver den redan bestämda afgiften 70 öre, men, mine Herrar, man bör ihågkomma att utom dessa 70 öre, som erläggas till Staten, hvarje bränvinsbrännare får vidkännas ränta å skatten, hvilken ju skall betalas i förskott, och denna ränta utgör ungefär 5 öre, och dessutom bör bemärkas, att bränvinet afprofvas färskt och att det sedermera förlorar både i styrka och kvantitet, hvarföre, om man sammanlägger allt detta, bränvinsbrännaren redan nu skattar icke 70 utan omkring 75 öre per kanna; och att derutöfver höja denna skatt till 85 öre, gränsar till ett belopp, som jag tror Staten skulle få svårt att uttaga. Jag anser rent ut sagt, att genom påläggandet af en sådan beskattning, Staten icke skaffar sig någon inkomst å bränvin. Det har redan förut visat sig att de förra tillökningarne, som skett i denna skatt, icke bidragit till att bereda Staten större inkomst och jag för min del tror, att ju högre man kommer med skatten desto mer blifver nämnda förhållande det resultat man erhåller. Härtill kommer dessutom att ett sådant ökande af tillverkningsafgiften för bränvin onekligen uppmanar till lönnbränning och smuggling, och jag får således på det högsta afstyrka den föreslagna tillökningen i bränvinsskatten. Likaså vågar jag yrka att icke någon förhöjning må ske å bevillningen. Om det vore möjligt att åstadkomma en Bevillnings-förordning, hvarigenom man vid bevillningens bestämmande kunde riktigt träffa de verkliga tillgångarne, så skulle äfven jag anse det vara riktigt att höja bevillningen, men vi känna alltför väl svårigheten att med skatterna rättvist träffa den skattskyldige, enär ofta den, som har den mesta synliga egendomen, har den minsta verkliga behållningen. Derjemte vill jag påpeka, huru som det faller oangenämt i ögonen, då man får debetsedeln i sin hand och finner att bevillningen blifvit höjd — något som lätt väcker förtrytelse, — en omständighet, som ingalunda bör förbises. Jag ber att i det afseendet få erinra, hurusom Hartmansdorff vid 1849 och 1850 års riksdag genomdref att de kostnader, som orsakats genom understödet åt Danmark, lades på bevillningen just emedan han önskade derigenom göra företaget misshagligt hos folket. Han uttalade detta temligen tydligt och han lyckades äfven i sin beräkning.

Hvad åter angår den utvägen att genom besparingar minska statsutgifterna, så får jag bekänna att jag är ledsen att icke kunna framställa några förslag, hvarigenom man skulle kunna åstadkomma några mera betydande besparingar. Emellertid anhåller jag nu att för ett ögonblick få vidröra några af hufvudtitlarnes utgiftsposter.

Hvad dervid först beträffar den Första Hufvudtiteln, så är dervid intet att säga, då enligt min mening hvarken någon minskning eller tillökning i dess anslag kan eller bör ifrågakomma, och hvad angår den Andra Hufvudtiteln, så är jag så litet hemmastadd i de ämnen, som dit höra, att jag icke anser mig befogad att emot de underdenna förekommade utgifter göra några anmärkningar. I afseende å Tredje Hufvudtiteln beder jag få anmärka att anslaget till generalkonsuln i London synes mig väl högt, då detsamma är upptaget till 15,000 R:dr Hamburger banko, inberäknadt kontorshyra och aflöning till biträden, och jag föreställer mig att man af denna summa, i Svenskt mynt utgörande 60,000 R:dr. skulle kunna hafva större gagn, om man, i stället för att hafva en generalkonsul i London med nästan furstligt apanage, fördelade summan, så att vi kunde få aflönade konsulter på flera orter i England, der vi hafva stora handelsförbindelser och således behöfva konsulsagenter. — Då jag nu är inne på Tredje Hufvudtiteln, begagnar jag äfven tillfället att framkasta en tanke, som jag eljest svårigen kan få tillfälle att uttala, den må nu gälla hvad den kan. Jag föreställer mig nemligen, att om i stället för den uppstran af den diplomatiska korpsen, som nu sker derigenom att unga män, så snart de afslutat sin akademiska bana, taga sitt inträde på den diplomatiska banan och sedermera der erhålla sin utbildning och användning, de särskilda befattningarne inom diplomatiska korpsen bestriddes af civila eller militära tjänstemän, så att den diplomatiska banan ej vidare blefve så exklusiv, så skulle de diplomatiska ärendena ingalunda förlora derpå, men väl en vinst uppstå, hvilken jag anser böra påpekas. Jag känner alltför väl att vi äfven i sednare tider haft utmärkta män, som gått den diplomatiska vägen, men jag återkallar ock i minnet andra personer, hvilka, ehuru de icke börjat sin bana såsom diplomater, ändock blifvit utmärkta ministrar, i hvilket afseende jag endast torde behöfva erinra om namnen Löwenhjelm, Björnstjerna, Palmstjerna. Jag vågar ej nämna om den närvarande tiden, men, mine Herrar, vi se äfven här i denna Kammare personer, hvilka varit använda i höga diplomatiska värf, efter att förut hafva beklädt helt andra befattningar.

Jag tillåter mig härvid påpeka den fördelen att om en skicklig embetsman, som redan här hemma förvärfvat sig duglighet och en vida större kännedom om fäderneslandets förhållanden än en yngling kan vinna genom tjänstgöring inom Utrikes-kabinetet, utskickades såsom diplomat, han onekligen skulle kunna tillägna sig en mera omfattande kännedom om de utländska förhållandena och bättre tillgodogöra dem åt sitt fädernesland, då han hemkom, än nu i allmänhet sker. Detta skulle äfven kunna åstadkomma någon ekonomisk vinst, om derigenom att diplomaterna kunde återflyttas till embeten inom landet, behöfvat af vissa pensioner och exspektansredel för den diplomatiska korpsen kunde upphöra. Jag beder emellertid om tillgift för det jag

frankastat denna tanke, men är den olämplig, så har den kanske ock redan dunstat bort.

Då jag nu rörande den Fjerde Hufvudtiteln ber att få yttra några ord, vänder jag mig icke mot Herr Krigsministern, utan emot några föregående talare, och främst emot den som först yttrade sig i Måndags. Det yttrades nemligen af honom att det begärda anslaget för beväringen icke borde beviljas, emedan han ansåg att man kunde inskränka antalet af beväringssynglingar, men, skola vi verkligen få något försvar, så behöfva vi i sanning såväl folkbeväpning som våra stamtrupper; och detta mål kan ej, enligt min mening, stå att vinna, utan att låta exercera så många som möjligt och jag anser derföre högst vådligt att inskränka antalet af beväringssynglingar, ty jag ser verkligen icke framtiden så tryggad som en och annan tyckes göra det. Sannt är visserligen att isynnerhet i det vestra Europa man tyckes vara så upptagen af sina inhemska angelägenheters ordnande, att fredens störande i Europa just icke tyckes vara att för den närmaste framtiden befara, men, ju mera den materiela egennyttan, hvilken utgör den grundton, som genomgår vårt tidehvarf, gör sig gällande inom regeringarne, desto större synes faran vara för vår framtid och för mig synes som om vi kommit ifrån den chevalereska tid, då det ena landet försvarade det andra, om det blifvit orättvist anfallet. Det saknas icke heller exempel från de sednare tider, huru den svagare blifvit lemnad i sticket, och, om nationerna komma till den åsigt, som England uttalat, att man icke bör lägga sig i andras politik, då äro vi att beklaga. Jag tror derföre det för vår framtid vara säkrast att vi söka förvärfva oss sjelfva tillräcklig förmåga att försvara oss. Jag vill erinra om de ord, som yttrades af en talare från Norrlandsbankarne: "Vill man vänta hjälp utifrån, så måste man först söka hjälpa sig sjelf."

Om således beväringsexercisen icke kan minskas, kan det icke heller komma in fråga att nu nedsätta anslaget till beväringens beklädnad, hvaremot jag hoppas, att i den närmaste framtiden en inskränkning deri kan komma att ske på det sätt, att ynglingarne begagna egna kläder, hvilka derföre icke behöfva vara af någon märkvärdig snitt. Likaså är det min tanke om skarpskyttesaken att denna vackra institution bör understödjas, och det är säkert, att, om anslaget till skarpskytteväsendets befrämjande komme att nedsättas, det skulle synas som en demonstration emot sjelfva saken och antyda, att Representationen icke egde nog varmt intresse för de fosterländska män, som uppoffrat tid och krafter för denna institution.

I afseende på den föreslagna öfverflyttningen och förändringen af båtsmansrotehållningen till soldatrotehåll inom Södra Möre härad har jag icke någon anmärkning att framställa, hvaremot jag skulle vilja göra ett amendement härtill, men jag vet att en fullständig motion derom förekommer i Riksdagens Andra Kammare och jag hänför mig till densamma.

I afseende å den Femte Hufvudtiteln vill jag endast nämna att jag beklagar, om det nu skall behöfva göras inskränkingar å anslaget till denna hufvudtitel. Vi äro omgifna af haf och ett sjöförsvar lärer då också vara alldeles nödvändigt. I sanning, jag förstår ej,

huru det vid sådant förhållande kan gå för sig att ytterligare knappa in på den lilla flottan, vi ega.

Beträffande den Sjette Hufvudtiteln skall jag blott helt kort vidröra densamma. Jag vill endast erinra om några utgifter under denna Hufvudtitel, hvilka jag anser kunna och böra inskränkas. Det är nemligen föreslaget att jemte 6,000 R:dr, utgörande det ordinarie anslaget till rikets ekonomiska karteverk, ytterligare skulle anvisas ett extra anslag för detta karteverk af 60,000 R:dr, och derjemte till Topografiska korpsens arbeten 60,000 R:dr och till geologiska karteverket 55,000 R:dr, således en summa för vårt karteverk af 181,000 R:dr.

Hvad det geologiska karteverket angår, så har jag visserligen trott att detsamma varit af stor nytta, ehuru jag icke vetat hvori denna nytta egentligen bestått, och då jag härom förfrågat mig, har ej heller någon människa kunnat göra klar för mig den praktiska nytta, detta karteverk eger. Jag läste till och med för ett par dagar sedan i tidningarne en artikel, som uppgafs vara skriven af numera aflidne chefen för geologiska karteverket, Professoren Erdmann, i hvilken artikel, innefattande ett försvar för anslaget till detta karteverk, författaren sökt framställa nyttan och gagnet deraf. I sanning, jag blef ej heller deraf öfvertygad, ehuru jag naturligtvis ej kan förneka att arbetet i vetenskapligt afseende kan vara af gauska stort intresse. Skall emellertid arbetet med detta karteverk fortgå på samma sätt som hittills och flere personer lockas att egna sig deråt, kan det blifva betänkligt nog i en framtid, då allmänheten fått alldeles klart för sig, att den icke eger något gagn af dessa kartor och därför upphör att köpa dem, så att detta arbete måste afstadna. Det vore då sorgligt, om då alltför många personer vore dervid anställda och sålunda komme att på en gång sakna både arbete och bröd. Jag önskar därför att någon indragning må ega rum på anslagen till karteverk och föreställer mig äfven att Regeringen kan föranstalta derom att begge de topografiska och ekonomiska karteverken blifva sammanslagna. Jag inser visserligen att ett ekonomiskt karteverk är nyttigt, ehuru jag fruktar att de utmärkanden af åker och äng, som förekomma å nu upprättade kartor, icke äro fullt vägledande och tillförlitliga om några år. Ett karteverk måste vi hafva, men att hafva mer än ett och att till desamma betala tillhoppa 126,000 R:dr, som nu utgår till de ekonomiska och topografiska, synes mig vara något för mycket.

Såsom ledamot af Landtbruks-akademien och sjelf jordbrukare, borde jag vara en vän till alla anslag för jordbrukets befrämjande, men jag undrar dock, om man verkligen behöft höja anslaget till utdikningar och vattenaftappningar i de norra länen från 60,000 till 90,000 R:dr, likasom man ock kan fråga, om det varit nödvändigt att, för storskiftes- och afvittringsarbetenas fortsättande, utöfver det ordinarie anslaget, 63,000 R:dr, ytterligare anvisa, såsom nu blifvit föreslaget, ett extra anslag af 107,000 R:dr och således tillsammans för sistnämnda arbeten 170,000 R:dr. Jag vet väl, att man säger, att det är för att snarare få slut på dessa arbeten, men jag anser det äfven härvidlag vara en olägenhet att en mängd personer, hvilka

nu äro sysselsatta med dessa arbeten, på en gång stå utan bröd, derest man sedermera på en gång och icke så småningom drager in på detta anslag.

Vidkommande slutligen den Åttonde Hufvudtiteln, så tycker jag mig finna att Departements-chefen varit alltför liberal att understödja de förslag, som inkommit rörande anslag under denna Hufvudtitel, hvarföre äfven på blott de ordinarie anslagen begärts en tillökning i slutsumman med 139,600 R:dr.

Det har i afseende å denna hufvudtitel blifvit mycket sagdt och jag vill blott som hastigast vidröra ett par förhållanden. Jag medgifver att det kan vara af stort intresse att kunna bereda undervisning i trädgårdsskötsel vid folkskolelärareseminarierna, men jag anser att ombesörjandet häraf bör öfverlemnas åt landstingen och att utgifterna härför böra bestridas af de inkomster, som landstingen och hushållningssällskapen hafva till sitt förfogande. Vi böra nemligen komma ihåg, att dessa institutioner hafva fått sig anslagna andelar af bränvinsmedlen och man kan derföre ställa vissa anspråk på dem i dylika afseenden. Vissa landsting hafva också redan beviljat medel för beredande af undervisning i detta ämne och genom att låta Staten öfvertaga denna omsorg skulle man således komma landstingen att afstadna i en verksamhet, som dock egentligen tillhör dem. Det är äfven begärdt ungefär 53,000 R:dr för uppbyggandet af ett lärohus för folkskolelärareseminariet i Wexjö, af hvilket belopp 20,000 R:dr skulle utgå under detta år. Jag anser icke att de till stöd för behovet af en sådan byggnad anförda motiven äro särdeles talande, utan snarare tvärtom. Det heter nemligen, bland annat, att seminariets öfningsskola måst förläggas i en aflägsen stadsdel, hvarigenom elevernas tid borttoges, då de nödgades dagligen tillryggslägga en lång väg; äfvensom att, när icke någon Staten tillhörig byggnad funnits att tillgå, lokal måst hyras, men hvad vidkommer det första motivet så läser väl ingen, som sett Wexjö, kunna påstå, att äfven om man bor i den ena delen af staden, det icke bör vara så långt att gå till den andra, och hvad det sednare motivet beträffar, så är det bestämdt billigare att hyra lokal än att Staten låter uppbygga en sådan. Dessa motiver kunna således icke i min tanke tillerkännas full giltighet. Jag hemställer derjemte, om den tanke ej snart kan komma att göra sig gällande, att man sammanslår dessa seminarier med elementarläroverken, och, då frågan derom kanske snart nog på allvar kommer å bane, vore det ju olämpligt att nu anslå dessa 20,000 R:dr för påbörjande af en särskild seminariibygnad.

Då emellertid, äfven om man skulle kunna göra de besparingar jag nu antydt, någon synnerligt nämnvärd minskning i statsutgifterna icke uppstår, måste man naturligtvis vara betänkt på ökande af inkomsterna; och frågan blifver då: huru skall detta ske? hvarifrån skall man taga dessa ökade inkomster, då man ej vill öka bevillningen och ej heller lägga högre skatt på bränvinet? Jag har förut vidrört artikeln tobak och vid en föregående riksdag föreslagit tull å densamma. Jag respekterar de skäl, som emot min åsigt då uttalades. Man sade, att till icke kunde läggas å tobak af internationella skäl

skäl i följd af förhållandet till Norge, men om så är att tobak icke kan beläggas med *tull*, då måste vi öfvergå till *accis*. Tobaksskatten gaf i Frankrike för 4 eller 5 år sedan 300,000,000 Francs, och om äfven Frankrike eger tio gånger så mycket folk som vårt land, så tycker jag att det skulle smaka oss godt, om vi kunde bekomma blott en tiondedel af denna summa. Men vill ej Kammaren eller Utskottet att man skall lägga afgift på tobak, så kan man ju lägga skatt å kaffe. Vi förbruka årligen 20 millioner skålpund kaffe, och skatt å kaffe är lämpligare än förhöjd skatt å bränvin, ty den förra drabbar ej de fattigaste i samhället. Madamerna i städerna skulle visserligen icke tycka om att betala högre skatt för kaffet, men för den fattigare landtbefolkningen, som uppblandar sitt kaffe med råg och annat, blefve denna skatt ej så kännbar. Ja, jag skulle till och med icke anse olämpligt att lägga ett eller annat öres skatt å socker, och jag tror ej heller att en sådan skatt skulle väcka förtrytelse hos den fattigare befolkningen, hvilken för socker har surrogat i honung och sirup.

Jag har en annan tanke, som jag äfven vågar uttala, ehuru jag redan tycker mig se många dervid runka på hufvudet, nemligen den att man skulle lägga skatt å hvete och hvetemjöl, ty dessa artiklar utgöra verkligen icke nödvändiga beståndsdelar i de fattigas födoämnen.

Jag har här framkastat dessa förslag endast för att komma till målet att icke behöfva öka skatten på bränvin och ej heller behöfva höja bevillningen, och på det att vi åtminstone till någon liten del må få bidraga till de vackra jernvägsbyggnader, som för närvarande äro för handen.

Annu en fråga blifver, huruvida det icke, om dessa föreslagna skatter ej förslå, skulle vara lämpligt att t. ex. öka stämpelpappersskatten. Jag tror visserligen ej, att det vore rätt att i allmänhet öka de nuvarande afgifterna för stämpelpapper såsom vid fastighetsköp och å domstolsprotokoll, men skulle man ej kunna, såsom i andra länder med stämpel belägga sådana handlingar som till exempel orlofseddlar, vexlar, räkningar och dylikt? Den afgift af blott en penny, som man i England lägger å samtliga handlingar, bereder Staten en inkomst af stora summor och hvarföre skulle ej vi kunna göra det samma. Jag har framkastat detta såsom ett yttersta sätt för statsinkomsternas ökande, ty jag är för min del lifligt öfvertygad om olämpligheten af att öka de direkta skatterna, och önskar dertföre att den tillökning i inkomster, som vi nödvändigt behöfva, må tagas genom indirekta skatter.

Jag anhåller att detta mitt yttrande må få åtfölja remissen af den Kongl. Propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Nordström: Hans Excellens Herr Justitie-statsministern har i dag till bemötande upptagit åtskilliga af de anmärkningar, hvilka vid anslagen under Andra Hufvudtiteln, och deribland särskildt det som afser *fångars vård och underhåll*, under diskussionen den 24 dennes af en högt ärad talare i denna Kammare framställdes jemte

önsknningar om möjligheten af besparingar i nämnda hänseende. Erkännande dessa önskningars befogenhet i allmänhet, yttrade Hans Excellens derjemte, att man i anslagsfrågor, som tillhörde Stats-Utskottets förberedande behandling, icke borde inblanda frågor om den egentliga lagstiftningen, de der lågo under Lag-Utskottets kompetens. och tillade att, om Stats-Utskottet möjligen, med anledning af anmärkningarne, funne sig böra framkomma med ett eller annat förslag, sådant dock icke mot grundlagen kunde leda till något resultat. Det är detta Hans Excellens yttrande, som närmast föranlett mig att begära ordet, för att uttala mina åsikter om den egentliga betydelsen af de mångahanda anmärkningar och önsknningar, hvilka med anledning af den vid en riksdag afgifna Kongl. Propositionen om Statsverkets tillstånd och behof kunna af nationens ombud framställas — önsknningar och erinringar, dem jag för min del ej kan annat än anse fullt konstitutionelt befogade att just vid ett sådant tillfälle framföras.

Det gifves ett initiativ, som våra grundlagar nedlagt i representantens hand och som framträder, då det begagnas, i form af motion med af grundlagarne erkäntt anspråk uppå att efter vederbörlig pröfning framkalla ett Riksdagens beslut, hurudant detta än må blifva. I dessa motioner uttalas önsknningar, åt hvilka representanten vill bereda förverkligande så snart som möjligt. Det gifves andra önsknningar, som äfven afse förbättrande af samhällets refvor, eller reformer af häfkrafterna och kanalerna för dess sociala lif, och som, ehuru icke egnade att genast göras till föremål för motioner, likväl fullt förtjena att så tidigt som möjligt bringas till allmän kännedom, för att i sinom tid vinna afhjelpande och rättelse; och för dessa önskningars offentliggörande äro likaledes folkets till riksdag församlade representanter de mest naturliga organer. I äldre handlingar återfinner man stundom på en riksdag benämningen "samtal", "samspråk". Denna benämning är ganska uttrycksfull; den utmärker samtal och samråd emellan folkets församlade ombud på ena sidan och Konungen eller, efter en nyare politisk uppfattning, hans ombud på den andra om samhällets behof och välfärd, och för dessa samtal kan ingen samhällsfråga sägas vara främmande, den må då förr eller sednare anses kunna leda till erforderliga åtgärder. Men ordet "samtal", mine Herrar, är här en bokstafvig öfversättning af det gamla ordet "parlament" (parliamentum), och man kunde således säga, att rättigheten för Representationen att till Regeringen frambara önsknningar till moget öfvervägande, äfven om de ej genast kunde förverkligas, utgör en parlamentarisk princip, som är sjelfgifven, derest den icke uttryckligen blifvit i lag förnekad. De utgöra då, dessa önsknningar, för Regeringen *väckelser*, öfverflödiga i flera fall måhända, men aldrig skadliga, utan tvärtom städse egnade att grunda ett godt förhållande och en god samverkan emellan Representationen och den högsta styrande makten.

Men äfven det goda fordrar ordning i handling, och hvilket är då, enligt vår författning, det lämpligaste tillfället att frambara så beskaffade önsknningar? En så kallad svarsadress på trontalet vid riksdagens öppnande ingår ej i våra konstitutionela bruk. Det så kallade *déchargebetänkandet*, som efter granskning af Statsrådspro-

tokollen skall af Konstitutions-Utskottet framläggas, afser rätteligen hvad inom Regeringen efter sednaste riksdag passerat och således något redan förflutet, och egnar sig således icke heller till utgångspunkt för omfördälda önskingars framställande. En sådan deremot erbjuder naturligen remissen till vederbörlig behandling af Konungens proposition om Statsverkets tillstånd och behof.

I denna proposition beröras, i allmänhet taladt, under respektiva afdelningar alla de stora samhällsintressen, hvilkas vård och befordran med statsanslag skola understödjas, och för hvilka anslags betäckande nödiga inkomster skola beredas; och som utgifternas belopp i väsendtlig mån bero af den större eller mindre ändamålsenligheten, den större eller mindre behöfligheten eller obehöfligheten, den mer eller mindre väl beräknade organisationen af de inrättningar af mångfaldiga slag, hvilkas bestämmelse är att utgöra medel för upprätthållandet, ledningen, ansen af dessa stora intressen, kan för Representationen intet lämpligare tillfälle erbjuda sig, än att, efter tagen kännedom af denna statshandling i dess helhet, yttra sig om hvad hon, såsom sammansatt af folkets valda ombud och således med dess önskingar och behof, enligt regeln, nära förtrogen, anser i de bestående inrättningarna behöfva ändras, reformeras, tidsenligt förbättras, och i sammanhang dermed huruledes utgifterna derefter må kunna lämpas och rättas. Så beskaffade, icke i form af motioner framträdande, önskingar kunna, jag upprepar det, ej annorledes betraktas än såsom väckelser, men obestriddligen hafva de sin rot i sjelfva den konstitutionela samhällsordningens principer och behöfva fördenskill icke något särskildt stöd af lag för sitt berättigande.

Jag begagnar detta tillfälle att, äfven för min del, yttra några ord om det begärda förslagsanslaget till fångars vård och underhåll. Det har, enligt hvad de till propositionen fogade Statsrådsprotokollet upplysa, varit bestämdt till 1,300,000 Riksdaler, men utgifterna å detta anslag hafva dock öferskridit detsamma år 1868 med omkring 320,000 och år 1869 med 370,000 Riksdaler. Beloppet är ganska respektabelt, äfven om man antager, att de öferskridande summorna endast vore öfvergående företeelser; och en nära till hands liggande fråga blir då, huruvida icke genom ändamålsenliga åtgärder för framtiden en minskning i detta anslag kunde beredas. Bland flera orsaker till det nuvarande höga beloppet torde man knappt misstaga sig, om man söker åtskilliga af dem äfven i vår brottmålsagstiftning, vår brottmålsprocess, och i dessa lagar om försvarslöshet och lösdrifveri, som så synnerligen äro egnade att öka antalet af fångelsernas inneväraner.

Den nya strafflagen af år 1864 har på brottsliga handlingar företrädesvis tillämpat frihetsstraffen; i strafflagen af år 1734 voro deremot kroppsstraffen i fråga om gröfre brott tillämpade. Den nya lagens straffsystem är en naturlig följd af en stigande humanitet och kan därför ej annat än gillas till principen. Men, utom de bekymmerfulla inverknings, de till tiden långa frihetsstraffen kunna utöfva på den brottsliges familj, är det särskildt en fråga, vörd den omsorgsfullaste pröfning, huruvida man vid mätningen af dessa straff träffat det rätta måttet. Redan den stora *latitud*, lagen i de jemförelsevis

flesta fall öppnar för domaren vid bestämmande af den sakfålles strafftid, lemna rum för tvifvel i detta hänseende. Enär straffmättet icke innefattar något absolut, utan måste bero af lagstiftarens godtyckliga bestämmande efter bästa förstånd och samvete, men vid brottslighetens bedömande i hvarje särskildt fall de konkreta, än försvarande, än mildrande omständigheterna äfven måste komma under öfvervägande, kan en viss latitud i fråga såväl om straffart som strafftid icke undgå att medgifvas; men då den, såsom efter nu gällande strafflag hos oss, stundom får efter domarens pröfning utsträckas, hvad straffarbete angår, till exempelvis sex, eller, hvad som är mera vanligt, till fyra år mer eller mindre, framställer sig en latitud i denna stora utsträckning såsom en ur flera synpunkter betänkelig, i domarens hand nedlagd makt, i synnerhet då man erinrar sig, att hos oss i första instansen på landsbygden domstolen är så organiserad, att tillämpning inom latituden af en längre eller kortare strafftid hufvudsakligen beror af en enda persons uppfattning af och omdöme om de konkreta omständigheternas betydelse i afseende å brottslighetsgraden och imputabiliteten i hvarje särskildt fall.

När uti andra kulturstater revisioner af deras strafflagar i nyare tider företogs och äfven i afseende å frihetsstraffen ett latitudsystem i större skala än tillföre, ehuru med mindre utsträckning än nu hos oss, adopterades, glömde man icke, att äfven organisationen af brottmålsdomstolarne var i behof af en reform, i hvars syften, bland annat, ingick, att tillämpningen af latituden icke finge, ens i första instansen, bero af endast en persons definitiva beslut, att vid slutpröfningen af de omständigheter, som konstituerade den anklagades brottslighet, honom till biträde sakkunnige försvarare skulle tillförordnas, att ransakning och dom skulle utgöra föremål för olika domares funktioner, och att målet skulle bringas till slut utan tidsutdrägt eller annat uppskof, än som ovillkorligen påkallades af den erforderliga bevisningens åstadkommande, hvarvid den domstol eller den domare, åt hvilken ransakningen var uppdragen, egde i fråga om de delar af denna bevisning, som på annan ort måste upptagas, fordra biträde af der residerande domare. Härtill kommer *juryn*, som skall döma öfver skuld eller oskuld i de domstolar, hvilka det tillkommer att fälla dom i gröfre brottmål, eller sådana, hvarå lagen utsatt både affliktiva och vanärande eller endast vanärande straff (såsom t. ex. straffarbete).

Om nu med dessa, endast i största korthet antydda grunddrag af den i nyare tider reformerade brottmålsprocessen i Europas kulturstater (t. ex. Frankrike, der juryn redan i början af 1790-talet infördes, de Tyska staterna, der den efter 1848 blifvit införd, och de vesteuropeiska fastlandsstaterna, för att ej tala om England) jemföras de grundsatser, efter hvilka domstolarne i första instansen på landet hos oss äro organiserade och skola vid behandlingen af brottmål procedera, torde väl jemförelsen icke kunna sägas utfalla till fördel för de sednare. Ordföranderne i Häradsrätterna äro på en gång inquisitorer, ransakare och domare i brottmål. Ledamöterna i nämnden äro hufvudsakligen endast tingsvittnen. Endast såsom hjälp i rättegången, men ej i saken, kan den anklagade få begagna

biträde, medan det är ordföranden, som förer protokollet, gifver det vitsord och sålunda bestämmer innehållet af ransakningen och instruktionen af den sak, hvaröfver han slutligen faller dom. Afbrott och uppskof i densamma inträffa ofta af anledningar, dem en reviderad brottmålsprocess lätteligen skulle kunna aflägsna; och slutligen bör ej förglömmas denna hos oss alltför vanliga omvexling af ordförande, i anseende till den lätthet hvarmed ordinarie kunna erhålla tjänstledighet — en omvexling dock, som för den mogna pröfning, det allvar, hvarmed ransakningen bör handhafvas, icke kan vara fördelaktig eller gifva fullt stöd åt den stora latitud vid straffmätning, som nu åt Ordföranden är öfverlemnad, utan allt afseende på hans egen erfarenhet och förmåga att samvetsgrannt bedöma de olika omständigheternas inre sidor. Läggas härtill de långa mellantiderna mellan häradsrätternas ordinarie sammanträden, och tagas alla dessa omständigheter i gemensamt öfvervägande, torde man icke kunna befria sig från den öfvertygelse, att åtskilliga af orsakerna till det stora antal fångar, som nu befolka fängelserna, äro att söka deruti, att de sitta der längre, än alltid nödigt och skäligt vore, och att ett af bote-medlen deremot vore att finna i en revision af strafflagen, brottmålsprocessen och häradsrätternas organisation.

Om denna organisation kunde med skäl sägas, att den öfverlevat sin tid, icke med afseende på de elementer som ingå i sammansättningen, utan med afseende på de grunder, som konstituera dess verksamhet, och då man jemför denna organisation i dess nuvarande, af 1734 års lag bestämde skick med dess beskaffenhet efter lagarne i äldre tider, skall man svårligen kunna finna utveckligen stå i harmoni med ursprungstanken. Samhällslifvet har dessutom i så många andra afseenden gått framåt och förändrat gestalt, att organisationen af domstolarne i första instansen på landet icke längre utan väsentliga reformer kan motsvara dess kraf. — Väl är det sannt, hvad H. Exc. Herr Justitie-statsministern ock anmärkte, att latitudsystemet vid straffmätning efter dess *nya* beskaffenhet icke först genom den nya strafflagen af år 1864 infördes: det infördes delvis redan genom förordningen af år 1855 om ansvar för stöld m. m., 1858 om ansvar för förfalskning, bedrägeri m. m. och 1861 om ansvar för mord, dråp m. m.; men icke mindre sannt är, enligt hvad riksdagsprotokollen visa, att redan då uppmärksamheten allvarligen fästades på angelägenheten af, att äfven organisationen af häradsrätterna på samma gång borde reformeras.

Hvad angår frågan om försvarslöshet och lösdrifveri samt det tillskott till fångars antal och kostnaden för deras underhåll, som hithörande förordningar föranleda, må här erinras derom, att den sednaste hufvudförordningen i ämnet af den 29 Maj 1846 är äldre än de nyaste lagarne om näringsfriheten, och att redan denna omständighet gör en revision af den förra nödig. Sjelfva begreppet försvarslöshet är ock något, som med ledning af erfarenheten torde förtjena förnyad granskning; och om en lycklig revision af dessa samhällsfrågor kunde genomföras, skulle ett icke obetydligt medel blifva vunnet till minskning af fångars antal med hvad deraf följer. Men som jag redan

kanske för länge tagit Kammarrens tid i anspråk, afstår jag denna gång från att vidare begagna ordet. —

Herr Tornerhjelm: Det är icke uppmuntrande att fatta ordet efter den utmärkte talare, som yttrat sig näst före mig i ett lärdt och intressant föredrag om lagskipningen i Europa, hvilket ämne dock icke egentligen hör till den förevarande öfverläggningen. Jag vill yttra mig om våra finansiella förhållanden och vårt krigsväsende, men skulle icke hafva begärt ordet, om jag icke ville komma till ett bestämdt mål efter de sväfvande åsikter, som blifvit i dessa ämnen uttalade. Det vore derföre väl, om Stats-Utskottets Herrar ledamöter ville fästa uppmärksamhet vid det förslag, jag skall hafva äran framställa. Då jag betraktar Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof. så finner jag, att en statsbrist verkligen existerar, samt att denna statsbrist, som vi visserligen länge afvetat, dock nu antagit bestämda former och växt till, så att vi måste med allvar tillse, att den icke växer oss öfver hufvudet. De utvägar, som funnos för afhjelpande af denna statsbrist äro trenne: lån, högre beskattning eller besparingar, af hvilka Kongl. Maj:t föreslagit de tvänne förstnämnda. Lån bör man dock alltid, så vidt möjligt är, undvika, och hvad högre beskattning beträffar, så tror jag det icke vara klokt, nyttigt eller nödvändigt att höja den allmänna bevillingen. Då vi hafva haft en vapens katt, men temligen omotiveradt borttagit den, tror jag det icke vara lämpligt att åter införa en skatt af samma natur. Att höja bränvins skatten anser jag icke heller lämpligt, ty bränvinsnärigen är redan tillräckligt beskattad, och en förhöjning af skatten skulle icke bereda någon annan än luredrejare vinst. Jag måste derföre öfvergå till de särskilda Hufvudtitlarne och tillse, om man icke på dessa skulle kunna göra några besparingar, utan att rubba statsmaskinens gång. På Första Hufvudtiteln anser jag ingen förändring kunna vidtagas och icke heller på den Andra, så vida man icke skulle kunna, på sätt af föregående talare blifvit anmärkt, något minska anslaget till fångars vård och underhåll. En talare här midt emot mig har visserligen ifrat för besparing af de 10,000 R.dr, Kongl. Maj:t äskat för förstärkning af Hofrätterna med extra divisioner, men jag kan icke dela den värde talarens åsigt, ty göromålen inom Hofrätterna hopas så, att utan beviljande af nämnda anslag vigtiga rättegångsfrågor kanske skulle länge få ligga oafgjorda. oakadt Hofrätternas arbetskrafter strängt anlitas. Under det jag tror, att äfven på Tredje Hufvudtiteln inga betydliga besparingar kunna göras, derest icke, såsom en talare yrkat, någon indragning på anslaget till konsulsväsendet skulle kunna göras, delar jag deremot Grefve Hamiltons åsigt, att på Fjerde Hufvudtiteln åtskilliga betydliga besparingar skulle kunna utan fara för det allmänna genomföras. Jag går nu direkte på målet, och det är, att anslaget till beväringens vapenöfningar helt och hållet indrages, under förutsättning likväl att en lag af den beskaffenhet, jag tänkt mig, blir antagen. Enligt min tanke motsvaras de stora omkostnaderna för beväringens vapenöfningar ingalunda af den militäriska nytta de kunna medföra. Det af Regeringen framlagda förslag till omorganisation

af vårt försvarsväsende har af Representationen blifvit afslaget, och vi måste således bibehålla vår nuvarande stam af indelt och värfvad trupp. Denna kärna för vårt försvar, för upprätthållande af vår frihet bör aktas såsom en ögonsten, den böra vi vårda och utveckla till fullt militärisk krigsbildning; vi hafva sett, huru vigtig den öfverlägsna militäriska krigsbildningen nu för tiden är. Men jag tror, å andra sidan, att när vi icke hafva råd att göra konskriptionen till en fullt krigsduglig trupp, det icke är skäl att bortkasta stora summor på dess halfbildning. Med stort nöje har jag hört Herr Krigsministern yttra, att beväringens vapenöfningar skulle för det närvarande möjligen under ett år kunna indragas, men om en sådan åtgärd vidtoges under ett år och tiden för beväringens öfning sålunda förkortas, är det en gifven konsekvens, att de derå använda penningarne äro ännu mera bortkastade, och jag yrkar dertfore, att dessa öfningar måtte för det närvarande helt och hållet inställas.

Nu har Kongl. Maj:t åskat, att det hittills utgående anslaget till beväringens vapenöfningar måtte för år 1871 förhöjas från 500,000 R:dr till 600,000 R:dr, men vi veta, att kostnaderna för detta ändamål vanligen uppgå till 720 å 750,000 R:dr. Om vi ock antaga, att de icke uppgå till mera än 700,000 R:dr, men indraga detta belopp, så kunna derjemte af det till beväringens vapenöfningar beklädnad åskade anslag å 180,000 R:dr ungefär 100,000 R:dr inbesparas, under det att återstående 80,000 R:dr skulle kunna användas till materielens underhåll. Således hafva vi der redan en besparing af 800,000 R:dr, och om vi vidare fästa oss dervid, att 30,000 man under 20 dagars öfning dragas från sitt arbete, så komma vi, med en beräkning af icke högre värde å hvarje dagsverke än 1 R:dr, till en behållning för landet af tillhoppa 1,400,000 R:dr. I sanning, mine Herrar, en effektiv besparing. Jag tror, att genom en sådan besparing vårt försvar icke skulle i någon mån förminska och skulle i motsatt fall icke heller vilja med min röst dertill bidraga. Jag har ock någon erfarenhet i denna väg, ehuru icke så stor som Herrar Generaller, och jag vet, att en trupp efter kort öfning icke är så beskaffad, att den kan på något mera verksamt sätt tjena till försvar för vårt land. När jag nu föreslår, att beväringens öfningar skola indragas, ryser förhända mången; men, mine Herrar, jag förutsätter, att den omtänksamma och förståndiga Regering vi hafva — och jag hoppas att vi alltid skola hafva en sådan — skall vara så väl underrättad om de politiska förhållandena, att vi icke helt plötsligt öfverraskas af ett krig. Om anfallskrig kan ju ej blifva fråga. Skulle åter ett förbundskrig uppkomma, hafva vi ju alltid under underhandlingarne derom tid att bereda oss, och det vore endast ett försvarskrig, som skulle kunna medföra fara, men äfven ett sådant kan icke så plötsligt uppstå, att Regeringen derom på förhand icke egt någon vetskap. För att vi emellertid vid ett sådant tillfälle må vara rustade till vårt försvar, vill jag, under förutsättning att anslaget till beväringens vapenöfningar indrages, föreslå, att en särskild lag antages af det innehåll, att, när Regeringen så finner skäligt och nödigt, den må äga rätt att inkalla beväringen till öfning, men då icke endast för 14 dagar, utan för så lång tid som erfordras för att göra bevärin-

gen krigsduglig, samt att medel för sådant ändamål ställas till Regeringens disposition. Om en sådan lag finnes, tror jag, att ingen af Herrarne skulle kunna förneka, att beväringen kunde erhålla en långt lämpligare och mindre kostsam öfning än för det närvarande.

Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja Kongl. Maj:ts Proposition till Stats-Utskottet, och jag tror, att hvar och en, som verkligen intresserar sig för landets försvar, skall ingå på mitt nu gjorda förslag, likasom att landet skulle vara Regeringen tack-samt, om förslaget icke mötte motstånd från dess sida. Det vore ett ytterligare bevis på Regeringens beredvillighet att tillmötesgå Representationens önsksningar. Friherre af Ugglas har yttrat, att Regeringen sökt göra besparingar, och jag tror, att så är förhållandet, men det bör dock vara Regeringen kärt, att inom Representationen blifvit framställt ett förslag, som är så gagneligt och skulle medföra så stora besparingar som det af mig nu väckta. Jag är fullt öfvertygad, att min åsigt skall blifva mycket attackerad, men jag är fullkomligt beredd att försvara densamma.

Herr von Geijer: Under öfverläggningarne så väl i Måndags som i dag rörande den förevarande nådiga propositionen om Statsverkets tillstånd och behof hafva många tankar blifvit uttalade, dem jag sökt lägga på minnet för att deraf hemta ledning för det arbete, som förestår mig såsom ledamot af Bevillnings-Utskottet, hvartill Kammarern behagat utse mig. Regeringen har nu, likasom vid 1867 års riksdag, föreslagit, att de medel, som erfordras för fyllande af Statsverkets behof, måtte upptagas dels på den direkta, dels den indirekta beskattningens väg. Det torde ock vara rådligast att begagna båda dessa skattemetoder, ehuru man är benägen att ur teoretisk synpunkt tillerkänna den ena ett gifvet företräde framför den andra. Hvad förhöjning af bränvinsskatten beträffar, så förenar jag mig med dem, som funnit det önskvärdt, att denna konsumtionsskatt utbytes emot någon annan indirekt beskattning. Det har ofta anmärkts, att bränvinstillverkningsafgiften redan nu är en i förhållande till varans värde mycket hög skatt, och att den redan verkat hvad dermed i förening med försäljningsafgiften åsyftats, eller minskning i bränvinskonsuntionen. Enligt officiella statistiska uppgifter, meddelade här i Kammarern vid förra riksdagen, har denna konsumtion nedgått ända derhän, att i förhållande till folkmängden här förtäres mindre bränvin än i Danmark, hvarest dock aldrig, åtminstone icke i detta århundradet, klagats öfver omätligt bruk af starka drycker. Vid sådant förhållande anser jag betänkligt att öka bränvinsskatten, som otrifvelaktigt trycker de mindre bemedlade klasserna mycket hårdt. I fråga åter om hvilken indirekt skatt skulle kunna sättas i stället, är jag mycket tveksam; min tanke har dervid fallit på försäljnings-skatt å tobak, hvarom så många gånger varit taladt. Att mycket stora svårigheter torde möta för genomförandet af en sådan beskattning vet jag väl, men jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå, att för regleringen af en försäljningsskatt å tobak torde några analogier kunna hemtas från lagen om bränvinsförsäljning, som för vissa fall bestämmer, att säljaren skall af kommunalnämnden taxeras för

det belopp, han anses komma att afyttra. — Enligt hvad jag förut sagt, kan jag icke hafva något emot, att bevillningen efter andra artikeln höjes, men i likhet med en talare, som yttrade sig i Måndags, måste jag beklaga, att bevillningsförordningen är så skrifven, att bevillningen efter andra artikeln, i stället för att af en hvar skattskyldig erläggas i förhållande till hans behållna inkomst, blifvit hvad fastighetsbevillningen angår en grundskatt, utgående till oförändradt belopp, antingen fastighetens egare är skuldsatt eller icke. Att några praktiska svårigheter kunna möta för fastighetsbevillningens förvandling till inkomstbevillning, tror jag icke; i Danmark, der en "overordentlig" bevillning under sednare åren utgått till betäckande af krigskostnaden, och der man håller på att införa en lag om årlig bevillning — der skattar fastighetens egare icke för större del af fastighetens afkomst än som återstår, sedan prioriteter och gäld blifvit afdragna. Under förra riksdagen gjorde Bevillnings-Utskottet sig mycken möda att utreda, huru fastighetsbevillningen lämpligast skulle kunna förvandlas till inkomstbevillning. Utskottet ansåg dock, och efter hvad jag tror på goda skäl, att så länge bevillningen efter andra artikeln ligger till grund för kommunalbeskattningen, kan afdrag för skuld ej fastighetsegaren medgifvas, emedan i sådan händelse kommunalbördan i en del kommuner ej fick någon bärare. Också har man i Danmark helt andra grunder för kommunalskatten än för bevillningen till Staten. Jag har nu yttrat hvad jag egentligen velat säga, men emedan jag har ordet, ville jag tillägga, att jag till fullo instämmer med Grefve Hamilton, att en nedsättning i utgifterna under Fjerde Hufvudtiteln skulle, utan att någon skada deraf uppkom, kunna beredas, derigenom att blott en del och icke såsom nu hela massan beväring undergick vapenöfning i fred. Den tanken är icke alldeles ny, att det lände på en gång till besparing och ökad stridskraft, om en del beväring fick en längre öfning och öfriga delen lemnades ouppbådad tills krig inträffade. Utur en af arméens befäl högt värderad brochyr om arméens organisation har jag antecknat följande ord: "När vi hafva den värfvade och indelta arméen, är konskriptionen för stor, emedan dess öfningar kosta Staten för mycket, utan att lemna nog valuta derför i verklig krigsduglighet".

Emot den af Grefve Hamilton förordade inskränkning af beväringsexercisen har en talare anmärkt, att ehuru den kunde vara militäriskt riktig, är den dock af medborgerliga skäl förkastlig. Så uppfattade jag talarens ord? — Men är saken ekonomiskt fördelaktig och militäriskt riktig, synes den mig böra försökas.

Lika med Grefve Hamilton anser jag ock, att aflöningen för de lägre befälsgraderna är för lågt beräknad. Och då Herr Krigsministern härvid erinrat, att medelbeloppet af de nu utgående lönerna inom de olika graderna i arméen ligger till grund för de nya lönerna, så ber jag att få nämna, det man länge, bland annat i artiklar uti Krigsvetenskapsakademiens tidskrift, klagat öfver, att den lägsta officersgradens lön såsom procenttal af den högsta gradens lön är i Sverige mycket mindre än i andra Europeiska arméer.

I anledning deraf att Herr Krigsministern bemärkt, att för de nya löntagarne icke ifrågakomma några afkortningar, torde jag få

fästa uppmärksamhet på, att när de nya lönerna skola jämföras med de gamla löner som indelta officerarne nu uppbara, bör ej förglömmas, att de nya lönerna, hvilka skola betalas af Staten och ej gå af hoställen, få vidkännas en afkortning som icke drabbar de gamla lönebeloppen, sådana de af Herr Krigsministern äro eller kunnat vara beräknade. De sistnämnda lönebeloppen påligga nemligen i allmänhet hvarken kommunalskatt eller bevilling, hvilket deremot är fallet med de nya lönerna. För en subalternofficer vid nuvarande indelta arméen äro bevilling och kommunalskatt frändragna hans lön, när den af regementskrifvaren till honom utbetalas; hans *synliga* lönebelopp är således, hvad bevilling och kommunalskatt angår, en nettoinkomst, men för en subalternofficer på nya lönestaten är i detta afseende lönebeloppet en bruttoinkomst.

Herr Reuterswärd: Då en så betydelsefull handling som Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof öfverlemnas till Riksdagen för att i grundlagsenlig ordning behandlas, anser jag det vara af vigt att densamma, före remissen till Utskott, underkastas en fullständig diskussion inom Kamrarna. Vi mötas nu åter af den sorgliga underrättelsen, att en betydlig statsbrist står för dörren, en statsbrist som i hufvudsakligaste mån framkallats af missväxterna under åren 1867 och 1868. För denna statsbrists fyllande föreslår Kongl. Maj:t följande utvägar, nemligen: 1:o anvisande af hela 1869 års bankovinst, som beräknats till 1,500,000 R:dr, 2:o användande af en liten besparing å Femte Hufvudtiteln, uppgående till 200,000 R:dr, 3:o upplåning af 9,500,000 R:dr, 4:o bränvinstillverkningsafgiftens förhöjning från 70 till 80 öre, (en tillökning i inkomster, som dock, på skäl som i den Kongl. Propositionen finnas angifna, icke medtagits i slutliga beräkningen), 5:o åtagande af allmän bevilling till samma belopp som hittills, eller 2,600,000 R:dr, och slutligen, 6:o en särskild tilläggsbevilling, motsvarande 30 procent af allmänna bevillingen enligt andra artikeln. Beträffande såväl bankovinsten som besparingen å Femte Hufvudtiteln är icke något att säga, ehuru jag för min del skulle önska, att det ej blefve allmän praxis att hvarje år till sista skillingen utanordna bankovinsten till statsutgifters betäckande, utan att åtminstone någon del deraf reserverades för bankens egna behof. Vidkommande åter den föreslagna förhöjningen i bränvinsskatten, så är derom redan så mycket ordadt, att jag nu kan inskränka mig till att endast instämma med de talare, som anse att bränvinstillverkningen, denna för våra förhållanden naturliga näring, redan är så högt beskattad, att den ej gerna tål mera. Man bör ock besinna, att förhöjningen ytterst skulle drabba konsumenterna, d. v. s. i allmänhet den fattigaste delen af befolkningen, som, när den köper sitt bränvin, får betala ej blott tillverkningskatten utan äfven utskänkingsafgiften. Att Riksdagen utan tvekan kommer att fortfarande åtaga sig allmän bevilling till det belopp Kongl. Maj:t åskat, derom är jag fullt öfvertygad, men deremot torde tankarne vara så mycket mera delade, huruvida Riksdagen kan och bör bevilja den förhöjda beskattningen enligt andra artikeln i bevillningsförordningen. Vore beskattningen enligt andra

artikeln fullt rättvis till sin grund, skulle jag icke hafva så mycket att invända mot att begagna denna utväg till bristens betäckande, men den är beklagligtvis till den grad orättvis och obillig, att jag anser i högsta måtto oklokt att lägga detta beskattningssätt till grund för en ny pålaga. Flere talare hafva redan påpekat detta; och jag vill derföre endast upppepa, att så länge bevillning å fastighet utgår efter jordens taxeringsvärde, utan afseende å de skulder som belasta fastigheter, så länge måste förevarande beskattning kännas tryckande och orättvis. Ett exempel visar tydligen sanningen af hvad jag nu yttrat. Två särskilda fastigheter, hvardera taxerad till 10,000 R:dr, egas af olika personer. Den ene har sin egendom skuldfri och kan dessutom hafva ett litet kapital, hvarom bevillnings-beredningen saknar kännedom; den andre har deremot sin fastighet in-tecknad till dess fulla värde och kanske derutöfver; båda egarne få emellertid så till Staten som kommunen betala på öret lika mycket. Detta är ju uppenbart orättvist, och förr än vi fått en bevillningsförordning, som åtminstone någorlunda utjemnar denna obillighet, förr bör ej andra artikeln läggas till grund för en ny skatt.

Jag vet nogsam, att det under närvarande förhållanden icke batar mycket att hemställa, att man, då en ökad beskattning erfordras, hellre måtte tillgripa det indirekta än det direkta beskattningssättet. Den indirekta skatten har dock den obestriddliga förtjenst, att den mindre bemedlade kan i det närmaste undandraga sig densamma, då deremot den direkta skatten nödvändigt trycker alla och trycker dem så hårdt, att, mäktar ej någon utgöra skatten, från honom utmätes sista styfvern. Jag vill derföre hemställa, i första hand till Stats-Utskottet, att vid behandlingen af Kongl. Maj:ts Proposition söka i alla möjliga riktningar vidtaga besparingar, och, om detta ej lyckas, i sista hand till Bevillnings-Utskottet, att detta måtte tillse huruvida ej någon tullförhöjning kan ega rum å sådana artiklar i tulltaxan, som ej äro af Franska traktaten beroende. Ordet *tullförhöjning* låter vedervärdigt i mångas öron, men detta medel är och blir dock den enda möjliga utvägen att afhjelpa statsbristen. Höjer man åter ständigt de direkta skatterna, men vägrar fortfarande att röra vid tullar, så framkallar man slutligen en reaktion, som kan gå längre än äfven vi protektionister önska. Hvad jag nu yttrat - hvilket torde få åtfölja den Kongl. Propositionen vid dess remiss till Stats-Utskottet — hoppas jag emellertid ej måtte betraktas såsom någon anmärkning mot Regeringen, hvars åsigtens renhet och hvars fosterlandskärlek jag är den förste att erkänna.

Herr Wallenberg; Såsom medlem af Stats-Utskottet vid innevarande riksdag vill jag ej nu tillåta mig att yttra mig om några siffror, utan endast uttala mina åsikter i anledning af några här vidrörda principer.

Den första af dessa yttrades vid diskussionen om de 10,000 R:dr, som blifvit begärda till Hofrätternas förstärkning. Jag är af den åsigt, att man ej kan betala för mycket för en snabb rättvisa, den är en dubbel rättvisa. Hvarje tillökning i detta afseende är en välgering mot allmänheten och nationen, och kunde man derjemte vinna

en sammanjemkning af de olika åsikter, som på sednare tider i Högsta Domstolen ofta gjort sig gällande; så vore det ovärderligt, enär endast ett färre antal parter då der komme att söka ändring.

En annan fråga, som här blifvit vidrörd, är den angående lag-skipningen och angående fångars vård och underhåll. Jag vill ej ingå i någon närmare granskning häraf, men jag ber att få uttala en allmän åsigt, som går man och man emellan och som förtjenar Regeringens uppmärksamhet för att få vederläggning, nemligen att underhållet för fångar blifvit så rikligt tilltaget, att flertalet af vår fattiga befolkning i allmänhet icke kan påräkna att lefva så godt. Det kan emellertid ej göra något godt intryck på rättsbegreppen, att den fattige skall vara bättre logerad och född såsom fånge än som fri. Det har med detta icke varit min mening att göra någon anmärkning emot det för fångvården begärda anslag, jag har endast velat uttala en mening som jag hört ofta yttras.

I afseende på undervisningsväsendet har jag ock ett uttalande att göra, till den kraft och verkan det kan hafva; jag anser nemligen att man visserligen icke får lära för mycket de så kallade läroåren, men jag vågar påstå, att man använder för mycken tid på hvad som skall imhentas, då i vårt land ätgå ända till 15 år för inlärande af hvad som erfordras för inträde i de lägre graderna af menschlig selsättning, hvilket är en alldeles för lång tidrymd af en människas lif. Man bör ihågkomma, att "man lär så länge man lefver," och att det är fåfängt att försöka blifva fullärd, innan man begynt att på det praktiska lifvets område begagna någon del af sitt vetande. Någon ändring häruti vore i sanning en stor välgärning.

Vid ordandet om frågan om en förhöjd beskattning å bränvinstillverkningen, derom dock nu ej något Kongl. Maj:ts förslag föreligger, utan i den Kongl. Propositionen endast finnes omnämndt, att Kongl. Maj:t är sinnad att om en sådan förhöjning till Riksdagen göra särskild framställning, har en talare yttrat sitt missnöje deröfver, att det icke blifvit föreslaget någon kredit på bränvinstillverkningsafgiften. Men jag vet icke något afseende, i hvilket detta skulle kunna anses såsom en förbättring. Ett sådant medgifvande skulle, enligt min tanke, endast leda till att Kronan blefve inblandad i en mängd dåliga konkurser, eller ock till att en mängd tjenstemän måste tillsättas för att öfvervaka Kronans rätt i detta hänseende. Talaren jämförde detta med den kredit på tullafgifter, som beviljas vid så kallade nederlag; men detta är en helt annan sak, och hvar och en inser, att tullpersonalen är för kontroll i detta afseende vida talrikare och bättre organiserad än bränvinskrollanterna.

Här har, då man sökte efter en inkomsttitel, blifvit taladt om accis på tobak. Det tillkommer ej mig att derom yttra mig, men jag tror, att i detta hänseende är mycket att göra. Hvad jag ock egentligen fäster mig vid är ett yttrande utaf en af Regeringens ledamöter, "att detta vore en fråga, som kunde tagas under öfvervägande af Bevillnings-Utskottet". Detta yttrande visar nemligen den uppfattning vara hos Regeringen rådande, att hon ej skulle anse tillståndigt befatta sig med de saker, som tillhöra Bevillnings-Utskottet. Men jag för min del tror åtminstone, att det ej kan vara något förnär-

mande för Svenska folkets rätt att sig sjelf beskatta, om Kongl. Maj:t ville hjälpa Riksdagen med förslag i afseende på sättet för skatternas utgörande. Det är omöjligt för Bevillnings-Utskottet, der vanligtvis mycket stridiga åsichter äro representerade, och som egentligen är ett berednings-utskott för att taga i öfvervägande vår bevillningsstadga, att, derest det ej innehåller sällspordt utmärkta krafter, utarbета något förslag i den vägen. Jag åtminstone tror, att det är fåfängt, att man från Bevillnings-Utskottet väntar få ett praktiskt förslag till accis på tobak, utan får man väl hoppas att, ifall dylikt förslag anses nyttigt, Regeringen härutinnan måtte taga initiativet; hvilket ingalunda torde kunna innebära något förnärmande för Riksdagens beskattningsrätt.

Här har vidare af en talare blifvit yttradt, att intecknade egendommar och skuldfria egendommar borde betala olika bevillning till Kronan. -- Det är emot denna åsigt, som jag ber att få inlägga en erinran. Huru skulle det väl då gå, om all Svensk jord vore till hela värdet intecknad? Den kunde väl icke då blifva alldeles bevillningsfri. Statsmakterna få väl utgå från den förutsättningen, att all egendom eges af den som dertill kan visa laga fång. Någon förändring i det hänseendet torde derföre ej vara möjlig. I öfrigt anser jag att inkomstbevillningen ganska väl kan utsträckas, men denna utsträckning bör föregås af ett grundligt arbete, för att få fördelningen deraf rättvis, ty såsom det nu är, mångdubblade tillökningen endast orättvisorna. Detta är ett känt förhållande, och jag tror äfven, att Representationen bör ställa sina förhoppningar på Regeringens initiativ för att häri erhålla en förbättring.

Slutligen har jag en särskild sak att tillägga i afseende på den Kongl. Propositionen. Då chefen för Sjöförsvars-departementet skulle besvara några vid Femte Hufvudtiteln framställda anmärkningar, yttrade han, bland annat, att det vore ett känt förhållande, att han *dagen före Riksdagens början emottagit sin portfölj*. Vid den Kongl. Propositionen finnes fogadt ett statsråds-protokoll för den 7 innevarande månad, utvisande att Statsrådet Thulstrup då inför Kongl. Maj:t föredrog den till Femte Hufvudtiteln hörande del af statsregleringen; men nu då denna Hufvudtitel några dagar sednare är föremål för Kammarens öfverläggningar, så finna vi i spetsen för Sjöförsvars-departementet en helt annan person. Det är på detta egendomliga förhållande jag velat fästa uppmärksamheten. Herrarne må dock ej tro, att i hvad jag nu sagt ligger någon saknad efter den afgangne eller något misstroende mot den nye Departementschefen. Jag för min del tillåter mig aldrig att fälla ett omdöme, förrän jag kan grunda det på verkliga handlingar; och sådana förefinnas ej här. Det som jag klandrar är detta egendomliga och mot det konstitutionela statsskicket stridande förhållande, att en proposition föredrages af en Konungens minister, som dagen derpå, utan känd anledning, afgår, ty då jag i ett Statsråd ser någonting helt annat än ett vanligt kollegiråd, kan jag ej såsom giltig anledning i detta fall antaga, att den afgangne just i samma dagar blifvit pensionsmessig. Det är min åsigt härom jag velat till protokollet uttala.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då redan så mycket blifvit ytt-
radt angående denna Kongl. Proposition, skall jag försöka att vara
så kort som möjligt.

Kongl. Maj:t har åskat, att det förslagsanslag af 20,000 R:dr,
som vid nästlidne riksdag beviljades för att användas, bland annat,
till adjunktionsarfvoden, för den händelse en eller flera af rikets Hof-
rätter skulle behöfva arbeta på förstärkta divisioner, äfven för näst-
kommande år måtte få utgå med ett till 10,000 R:dr nedsatt belopp.
För min del har jag svårt att finna, att, då riksdagen börjas redan i
Januari nästa år och Hofrätterna ungefär samtidigt träda i verksam-
het, det kan vara nödvändigt att redan nu ställa ett förslagsanslag
till Kongl. Maj:ts disposition för en eventualitet, som man ej är viss
på, huruvida den skall inträffa eller icke. Det synes mig derföre
lämpligare, att vi uppskjuta med bestämmandet af anslag för detta
behof till nästa riksdag, då det hunnit att med större säkerhet blifva
kändt. Detta anslags natur af förslagsanslag gör dessutom, att en
nedsättning i dess belopp ej innefattar någon garanti, att ej utgiften
blifver lika stor 1871 som 1870. Jag vill ej tillåta mig någon giss-
ning, huruvida det öfverklagade förhållandet med de tilltagande ba-
lanserna hos Hofrätterna kan vara beroende på någon annan omstän-
dighet än målens ökade antal, särdeles då jag icke vet något sätt
att göra en anmärkning i det hänseendet gällande. Men det torde
vara ursäktligt, om, då man finner divisions-cherfer, hvilka uppnått ej
allenast pensionsåldern, utan hunnit åtskilligt öfver 70-talet, man då
antager möjligheten af, att en tjensteman vid denna ålder ej med
all önskelig raskhet och drift kan fullgöra sitt viktiga kall. Om det
vidare är en känd sak, att åtskillige ledamöter jemte sin befattning
i embetsverket hafva tid att åtaga sig en mängd enskilda uppdrag,
så vittnar detta förhållande åtminstone ej om någon öfveranstäng-
ning för de ledamöterna. Genom den förändring, som år 1858 skedde
i Hofrätternas arbetsordning, skedde äfven en inskränkning i deras
ordinarie sessioner, som ersattes genom en förändrad indelning af
sommarevakansen. Jag känner ej, huru arbetet på vakansen tillgår,
men i fordna tider handlades då hufvudsakligen endast s. k. löpande
ärenden. Om detta fortfarande är förhållandet, så att tiden för de
ordinarie sessionerna blifvit inskränkt, men den tid blifvit förlängd,
hvarunder endast löpande ärenden handläggas, så torde äfven i denna
omständighet en anledning till de ökade balanserna kunna sökas.

Hvad Fjerde Hufvudtiteln angår, så föreslås i andra punkten en
öfverflyttning af tillhoppa 1,897 nummer utaf båtsmanshållet till ar-
méeen och i sammanhang härmed, att de rusthållare, som skulle från
flottan öfverflyttas måtte komma i åtnjutande af enahanda frihet från
deltagande i underhållet af soldatens beklädnad, som soldatrotehål-
lare numera åtnjuta. Men vi böra komma ihåg, att de rusthållare,
som förut tillhöra arméeen, få besörja äfven soldatens beklädnad, och
jag skulle derföre önska, att Stats-Utskottet ville taga i öfvervägande,
huruvida förhållandet med båtsmansrusthållet är sådant, att det lämp-
ligen bör föranleda till en sådan befrielse som den nu föreslagna.

I 5:te punkten föreslås uppsättande af en kontant aflönad trupp-
styrka. Denna skulle komma att utgöra en förstärkning af de in-

delta trupperna, och således skulle här en sammanblandning uppstå mellan indelta och kontant affönade trupper. Det har förut varit ifrågasatt att genom mera utsträckta öfningar för beväringen fylla behovet af ökad styrka; och jag för min del anser den förstärkning, som från detta håll kan beredas, ändamålsenligare än den som kan erhållas genom värfning. Det har åtskilliga gånger blifvit anmärkt det mindre lämpliga i att sammanföra beväringen med värfvade trupper. Jag kan visserligen ej i allo instämma i en sådan åsigt, men då jag ej är fullt öfvertygad om behovet i fredstid af dessa små, spridda, värfvade truppkorpsar, som genom den föreslagna anordningen skulle uppkomma, så får jag för min del hemställa, att Stats-Utskottet måtte se till, om ej den erforderliga tillökningen skulle kunna åstadkommas genom användande af beväringen. Det har vidare blifvit ifrågasatt, att marinregementet skulle öfverföras från sjö- till landförsvaret likasom att Wermlands fältjägareregemente skulle förändras till korps och minskas från 600 till 500 man. Denna förminskning af 100 man på Wermlands fältjägareregemente fruktar jag skulle komma att blifva mycket dyr för Statsverket, ty i sammanhang dermed är äfven föreslaget, att det öfvertaliga befälet och underbefälet skulle, med bibehållande af sina fulla löner, komma att förflyttas på indragningsstat. Bland andra som skulle komma att dit öfverflyttas vore regementschefen, med en lön af 6,000 R:dr. Jag undrar just, huru många man af regementet, som endast med denna chefslön skulle kunna underhållas. Läger man dertill, att åtskilliga andra af befälet vid samma regemente skulle komma att åtnjuta enahanda förmån, så tror jag, att detta blir en besparing, som blir dyrbar. Äfven har förut omtalats, att beväringen i denna provins skulle vara så talrik, att det vore svårt att öfva den under närvarande förhållanden, då befälstillgången ej vore större, och naturligtvis skulle denna svårighet komma att ökas, i samma mån som befälet minskades. Det är likvisst mindre utgiften för tillfället, som gör, att jag påkallar Stats-Utskottets uppmärksamhet i denna del, utan det är den erfarenhet, som vi hafva från Femte Hufvudtiteln och som varnar oss från att fortgå på en sådan organisationsväg, som den hvilken der blifvit följd. Att en officer vid unga år och fullt tjenstbar öfverflyttas på indragningsstat med åtnjutande af hela lönen, kan visserligen för honom sjelf vara särdeles angenämt, men det torde ej vara rättvist, då samme man, om han tjenade till dess han nått en hög ålder vid afskedet, endast finge hälften af hvad han nu får vid unga år. Vi se flera af flottans mest duglige officerare figurera på de många olika sorters reserv-, indragnings- och pensionsstater, som der förekomma; och det skulle, enligt min tanke, ej vara önskligt, att vi på Fjerde Hufvudtiteln finge en likartad inrättning till stånd.

Hvad Femte Hufvudtiteln angår, så beder jag att få fästa uppmärksamheten på den uppgift, som förekommer å pag. 26 i den Kongl. Propositionen, der det heter:

“Enär den vid 1867 års riksdag bestämda summa af 10,861 R:dr till aflöning åt de å flottans gamla reservstat då qvarstående officerare ännu med oförändradt belopp är inbegripen i förutnämnda allmänna penninganslag, ehuru numera till officerarnes å berörda re-

servstat aflönande endast erfordras 5,458 R:dr 12 öre, skulle skilnaden emellan berörda tvänne belopp, eller 5,402 R:dr 88 öre, kunna aflöningsanslaget frändragas; men Kongl. Maj:t föreslår likväl Riksdagen att låta det nuvarande anslaget orubbadt kvarstå, för att med ej mindre nu befintliga än äfven framdeles derå uppkommande besparingar öka aflöningsstillgångarne för sjöförsvarets nybildade korpser och såmedelst bereda en hastigare öfvergång till normalstaterna.“

Det är således ej för att användas till det ändamål, hvartill detta anslag är anvisadt, som det nu skulle bibehållas, utan för att lemna tillgång till fyllande af ett annat behov, som ej blifvit underkastadt Riksdagens pröfning. Mig vill det synas, att då det är uppgifvet, att anslaget ej erfordras för sitt ändamål, öfverskottet ock må indragas. Vidare föreslås en tillökning i det såsom förslagsanslag uppförda tillskott i de till båtsmansindelningen i Blekinge anslagna räntor från 16,000 R:dr till 24,200 R:dr. I hvad mån en större eller mindre tillökning i dessa räntor är erforderlig, beror på en årligen vexlande uträkning, och det är naturligt, att utgifterna å detta anslag skulle hafva ökat under de sednare åren; men att nu, då Staten visar brist i tillgångarne, höja detta anslag, synes mig ej lämpligt, hvarföre jag för min del skulle vilja hemställa, att ifrågavarande förslagsanslag måtte få kvarstå oförändradt, helst jag tror, att vi snarare hafva att emotse en minskning än en tillökning i utgifterna å detsamma.

Ett annat förslagsanslag under denna hufvudtitel, som äfven blifvit ifrågasatt att höjas, är det till rese- och traktamentspenningar, som nu utgör 5,000 R:dr, men nu blifvit föreslaget till 15,000 R:dr. Man måste erkänna, att utgifterna å detta anslag hittills betydligt öfverstigit det belopp Staten upptager, men då Kongl. Maj:t vid denna riksdag täcktes hemställa, att åtskilliga aflägsse belägna båtsmanskompanier, till hvilka, såsom saknande fast befäl, officerare från flottans olika stationer hittills blifvit sände, måtte öfverflyttas till arméen, så komma dessa kompanier ej vidare att taga officerarne och deras resor i anspråk, hvadan jag tror denna tidpunkt ej vara lämplig att föreslå någon förhöjning i detta anslag.

På Åttonde Hufvudtiteln förekommer under punkten 7 frågan om ett anslag till musikaliska akademien å 7,000 R:dr i ändamål att användas till ränta och amortering å ett af akademien upptaget lån, afsedt för uppförande af en byggnad för akademien och dess läroverk å Kronans tomt N:o 8 Blasnholmen. Vid förra riksdagen var äfven fråga om ett anslag till ifrågavarande akademi, och hotade man då, att om detta ej bifölles, skulle akademien komma på gatan. Lyckligtvis inhentas af Departementschefens yttrande, att denna fara blifvit besvuren. Akademien har tak öfver hufvudet till 1872, men nog kan det synas ovanligt, att en akademi först tager upp lån för att bygga sig ett hus och sedan kommer och säger till Riksdagen "betala". Härtill kommer dessutom en annan omständighet, som bör beaktas, nemligen att den ursprungliga kostnaden var beräknad till 150,000 R:dr, men om en tomt åt akademien kostnadsfritt anvisades, så skulle derigenom uppstå en besparing af 43,528 R:dr. Såsom den Kongl. Propositionen utvisar, har en tomt åt akademien blifvit anvisad, men icke dessmindre

dessmindre beräknas amorteringen på det större beloppet eller 150,000 R:dr. Denna kostnad grundar sig dessutom på ritningar och kostnadsförslag, som väl blifvit underkastade Öfverintendents-embetets granskning, men hvilka embetet funnit i åtskilliga hänseenden mindre tjenliga, hvarpå akademien i sitt utlåtande (pag. 37 i Statsråds-prot.) erinrat, att dessa ritningar blott varit förslagsritningar; och således har man ännu ej några bestämda ritningar att gå efter. På alla dessa skäl och då akademien är betryggad i afseende på lokal under de närmaste åren, så kan jag ej inse det oundgängliga behovet att *nu* anvisa det begärda beloppet.

Bland de å denna hufvudtitel begärda anslag för tillfälliga behof förekommer på sidan 39 punkten 2 till uppförande af byggnad för Kongl. Biblioteket 484,000 R:dr, hvaraf 45,000 R:dr att under år 1871 utgå. Jag måste erkänna att, såsom förhållandet nu är med det Kongl. Biblioteket, så är det illa stäldt. Det har ej tillräckligt utrymme för besökande och det är svårt att der erhålla de böcker, som man åstundar, till följd af det trånga utrymmet. Sjelfva behovet i detta hänseende vill jag således ej bestrida, men om jag öfvergår till Departements-chefens redogörelse för hvad som i ärendet förekommit, så finner jag, att den plats, der det nu är fråga om att förlägga Kongl. Biblioteket, är Humlegården. Det är visserligen samt, att der ej saknas utrymme för en dylik byggnad, men, såsom ock Kongl. Bibliotekarien, efter mitt förmenande, med skäl erinrat, är denna plats särdeles aflägsen från alla andra vetenskapliga institutioner och således obeqväm för alla dem, som vilja begagna biblioteket. Han har visserligen sedermera modifierat detta sitt omdöme, derför att åtskilliga större byggnader skulle blifvit uppförda på Ladugårdslandet, men så vidt jag vet, har ej någon vetenskaplig institution blifvit dit förlagd, så vida man icke vill såsom sådan räkna den nyinrättade elementarskolan, för hvars räkning ett hus blifvit förhyrdt på Sevedbåtgatan.

En annan plats har förut varit i fråga, nemligen i närheten af Adolf Fredriks kyrka. Denna tomt presenterar, om jag ej misstager mig, ett lågt plank åt Drottninggatan och en bryggerianläggning jemte några andra hus åt motsatta sidan. Den är således obebyggd åt bästa sidan och har på den andra endast obetydliga hus. Statsrådsprotokollet upplyser, att denna tomt blifvit Kronan hembjuden för 240,000 R:dr. Detta är visserligen en betydlig summa, men jag vet ej, huru länge det är sedan detta anbud gjordes, måhända kan egendomen med afseende å det nu inträdda prisfall å fastigheter erhållas för billigare pris, och ej heller har jag sett någon beräkning af värdet å de materialier, som ingå i de nuvarande byggnaderna å denna plats, ty det blir ju alltid en besparing att kunna använda dessa, likasom att begagna den grundläggning, som redan är gjord för de gamla byggnaderna å platsen. Mig vill det synas, att en närmare granskning häraf ganska väl kan behövas och att då så många byggnader för Statens räkning äro af behovet påkallade och så många platser finnas, som tarfva en bättre anordning, det varit lämpligt, om detta tagits i gemensamt öfvervägande. Det har länge

talats om ett ordnande af Helgeandsholmen, hvilket kan vara väl behöfligt, då de dervarande byggnaderna hålla på att falla i ruiner, såsom hvar och en af oss kan se, då han går från detta rum åt norr. Det har vidare köpts in ett hus för Kronans räkning vid Röda Bodarne för ett pris, som verkligen kan kallas godt, i jämförelse med priset för den nyss omnämnda tomten, som åter är väldigt dyrt. På det att alla dessa ordnade förhållanden ej må fortfara, vore det önskligt att man toge dem i noggrant skärskådande. Jag tror ej att biblioteksbyggnaden skulle misspyda Helgeandsholmen, om den dit blefve förlagd, likasom ej heller att man skulle finna någon plats, der den vore mera betryggad mot eldfara. Min mening är emellertid ej att *nu* förorda en sådan åtgärd, men det synes mig att någon plan i det hela är nödig, innan man gör så betydliga utgifter.

På Nionde Hufvudtiteln förekommer ett anslag, som visserligen är litet, men som förefaller mig temligen öfverflödigt, nemligen 2,000 R:dr såsom slutlig ersättning åt Professor Schlyter för biträde och andra kostnader vid utgifningen af Sveriges gamla lagar. Såvidt jag har inhemtat, är hans arbete slut, och jag kan då ej förstå hvartill denna summa skulle erfordras; åtminstone synes den mig komma för sent.

Då den af Kongl. Maj:t uppgjorda beräkning öfver Statsverkets inkomster redan varit föremål för granskning af så många talare, vill jag inskränka mig till att yttra, att jag anser, det den beräknade bränvinstillverkningen gerna kunnat bibehållas vid 14,000,000 kannor i stället för att nedsättas till 12½. Jag hemtar anledning till denna min åsigt såväl af det kända förhållande, att bränvinstillverkningen under en längre tid uppgått till det förra beloppet, som af den omständigheten att, om äfven en minskning egt rum under de sednaste missväxtåren och tillverkningen sistlidna höst ej heller bedrifvits i särdeles stor skala, så har den dock i år ökat ej obetydligt. Anledningen till minskningen sistlidna höst torde sannolikt vara att söka deri, att produktionen af potatis hämmades genom den i Augustimånad inträffade frosten. De som bränna om hösten begagna nemligen hufvudsakligast potatis. De åter som använda säd voro sistlidne höst sysselsatte med jordbruket; de fingo äfven in sin gröda sednare än vanligt, och då de fingo in den, var den så beskaffad, att man måste vänta på kallt väder för att kunna tröska den. Detta allt har gjort, att deras vårsädestillgång ej förr än nu varit för dem tillgänglig. Om vi få hoppas, att vårt land ej alltjemt skall komma att lida af missväxt, så skola vi väl ock kunna förmoda, att förhållandena skola återgå till sitt normala skick.

Deremot kan jag ej instämma i förslaget att höja bränvinstillverkningsafgiften. Jag tror ej, att detta skulle komma att inbringa något särdeles, utan fruktar, att det blott komme att blifva ett premium för lönnbränning och smuggling.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag förra gången hade ordet, upptog jag måhända alltför länge Kammarens tid, hvarföre jag tvekade innan jag ånyo anmälde mig. Jag söker emellertid min ursäkt deri, att öfverläggningen till en stor del rört sig omkring de anmärk-

ningar jag i förra plenum tog mig friheten i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga Proposition framställa, och det torde derföre anses såsom en billig önskan å min sida att med några ord bemöta hvad i anledning af mitt förra yttrande blifvit anfördt.

Det viktigaste deraf är utan tvifvel det, som rörer befogenheten att vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition framställa sådana anmärkningar, som ej kunna föranleda någon åtgärd af Stats-Utskottet vid innevarande riksdag. Min åsigt i detta hänseende har af en föregående talare blifvit så fullständigt försvarad, att jag endast har att tillägga, att jag anser det vara till och med en pligt för Representationen att icke se endast på ögonblickets kraf, utan äfven sträcka sin blick mot kommande tider, på det att Regeringen måtte få anledning att emellan riksdagarne förbereda sådana förändringar, som af landet önskas. Jag har visserligen icke med min röst bidragit till införandet af den Representation, vi nu ega, men sedan den en gång blifvit vår, har jag samvetsgrannt försökt i min mån bidraga dertill, att den måtte ega och förtjena landets förtroende. Detta sker dock ingalunda genom att i tid och otid klandra Regeringen och tillskrifva henne skulden för allt mindre godt, eller derigenom att vi blott sköta de löpande ärendena såsom i ett embetsverk och affärda ett stort antal motioner, utan derigenom att Representationen söker att göra för sig klart hvad som i sjelfva verket är landets önsknings och behof, samt i hvad på henne beror, förbereda deras tillfredsställande. Det är ur denna synpunkt, som jag trott, att man redan vid denna riksdag borde bringa på tal äfven sådana frågor, som väl icke genast kunna lösas, men som just derföre att deras utredning fordrar tid, böra göras till föremål för uppmärksamhet, innandentidk ommer, då deras lösning redan borde vara verkställd.

I hufvudsaken afsåg mitt förra yttrande ej det närvarande utan framtiden, och jag betonade särskildt, att Regeringen iakttagit en sparsamhet, för hvilken man hade anledning att vara tacksam; men å andra sidan vågade jag tillägga, att, då ständigt nya behof och utgifter måste uppstå, det vore skäl att undersöka, om ej vissa äldre utgiftsposter kunde upphöra eller åtminstone inskränkas, och sålunda jemnvigt emellan inkomster och utgifter bibehållas. Härpå har Chefen för Finans-departementet svarat, att det icke vore farligt, om äfven de gamla behofven kräfde fortfarande lika stora bidrag, emedan de sednaste åren varit undantagsår, under hvilka statsinkomsterna varit lägre än de normala. Det är också fullkomligt sannt, att de sednare åren varit undantag, och man kan nästan antaga såsom visst, att, om skördarne blifva rikare, äfven statsinkomsterna skola höja sig. Härvid måste dock iakttagas, att en ständig stegring af Statens utgifter icke kan ega rum, utan att välståndet i landet verkligen ökas, men att en förhöjning i statsinkomsterna icke alltid antyder ett ökad välstånd. Detta skulle vara förhållandet endast i det fall, att de ökade inkomsterna vore en följd af näringarnes förkofran, utan att skatterna blifvit förhöjda. Frågan blir således, hvad som hos oss hittills åstadkommit en tillväxt i statsinkomsterna. Ty värr är detta ingenting annat, än att folket begagnat mera utländska produkter och konsumerat mera brännvin. Ingendera af dessa inkomstkällor antyda i och

för sig något godt, hvarföre jag till och med måste hoppas, att, om de föregående åren lärt oss någon sparsamhet och om bränvinskonsumtionen ej utgör ett lika stort behof som förr, en eller annan bättre skörd icke skall föranleda en stegring i statsinkomsterna. Sannolikt sker det icke i någon högre grad förr, än de sednaste årens erfarenhet åter blifvit glömd. Men äfven om vi antaga ett annat förhållande, tror jag likväl icke, att man derföre med säkerhet kan påräkna en tillfyllestgörande stegring af statsinkomsterna, ty dertill skulle fordras, att dessa växte i samma mån som nya behof uppstå. Om vi i detta afseende kasta blicken tillbaka på de sednaste tjugo åren, så finna vi, att statsinkomsterna under denna tid stigit med etthundra, men utgifterna med etthundrafemtio procent. Det är derföre, efter min uppfattning, klokt att i tid undersöka, hvilka besparingar möjligen kunna göras, om icke i år, ja kanske icke en gång nästa år, men dock i en ej alltför långt aflägsen framtid, och det är derföre jag ansett mig böra redan nu påpeka behofvet af rättelse, der jag trott mig finna ett missförhållande, såsom t. ex. vid Andra Hufvudtiteln i fråga om det betydliga anslaget för fångars vård och underhåll.

Annu ett yttrande af Chefen för Finans-departementet ber jag att få upptaga. Jag framställde ej något förslag angående ökad tull på tobak och kaffe, utan antydde blott den ökade statsinkomst, som derigenom skulle beredas, på ett sätt som efter min förmening var lämpligare än en ökad bränvinstillverkningsafgift. Härvid anmärkte Herr Chefen för Finans-departementet, att, då kaffe i sednare tider börjat för de fattigare ersätta bränvinet, en beskattning å kaffe likväl som å bränvin komme att drabba den arbetande klassen; och anfördes såsom bevis för den ökade kaffeförbrukningen, att införseln af kaffe under de sednaste tio åren stigit från femton till tjugo millioner skålpund. Ökningen är dock icke i verkligheten så stor, som dessa siffror antyda. Den stora införseln sistlidna år var nemligen en följd deraf, att förråden under år 1868 blifvit uttömda. I medeltal för de sednaste fem åren har införseln af kaffe utgjort 17,335,000 skålpund, hvilket väl visar en tillökning vid jmförelse med närmast föregående qvinqvennum, under hvilket medelförseln var 15,719,000 skålpund, men skilnaden utgör endast 1,600,000 skålpund, och antyder således icke med visshet att förbrukningen af kaffe väsentligen tilltagit bland den del af de arbetande, som sjelfve betala sin föda. Endast inom den tjänande klassen tror jag att bruket ökats. Hvad åter beträffar de egentligen arbetande, göra de sig en illusion, d. de anse sig dricka kaffe, men i sjelfva verket förtära cikoria. Af denna rot har införseln också under de sista tio åren ökats högst betydligt, nemligen från 300,000 till 1,324,000 skålpund.

I afseende på de särskilda Hufvudtitlarna kan man sätta i fråga, huruvida det vid remiss af den Kongl. Propositionen lönar mödan att tala om ett visst anslag, då man ej för tillfället yrkar en ned-sättning deraf, och Kongl. Maj:t icke heller äskat en förhöjning, så som förhållandet är med anslaget för fångars vård och underhåll. Här föreligger dock ett fall, då jag anser att en besparing kan och bör ske, så mycket heldre som den måste blifva en följd af en för-

bättrad lagstiftning, hvaraf behovet är ännu större. I denna öfvertygelse har jag blifvit ytterligare stärkt genom det sakkunniga yttrande, som nyss afgafs af en ledamot från Norrland, och är jag visserligen icke den förste som insett, att vår lagstiftning angående lösdrifveri och det allt för långt drifna latitud-systemet i vår strafflag samt deri medgifna öfverdrifvet långa fängelsetiderna medföra, jemte öfriga olägenheter, onödigt stora kostnader för fångvården. För att minska dessa fordras likväl icke oundgängligen en lagförändring. Besparingar kunna äfven åstadkommas i administrativ väg, t. ex. med afseende på personer, som skola undergå några dagars fängelse för bristande tillgång att betala ådömda böter. Detta skall nu alltid ske i länsfängelset, hvarigenom Staten ådrages kostnaden för fångens transporterande kanske tjugo mil eller derutöfver, då ett för ändamålet fullt lämpligt stads- eller häradsbåkte måhända finnes i grannskapet att tillgå. Jag vet väl att denna fråga icke tillhör Stats-Utskottet, men vågar dock hysa den förhoppning, att dess vidrörande vid detta tillfälle ej skall hafva varit alldeles ändamålslost, då en välvillig regering svärligen torde kunna undgå att framdeles deråt egnas någon uppmärksamhet.

På min anmärkning vid förslagsanslaget till Hofrätterna, hvilken ingalunda var ett yrkande om afslag derå, utan blott en antydning om onskvärdheten af dess försvinnande, har svarats, att expeditionssittet inom Hofrätterna verkligen vore lämpligt, och att ledamöterna ändock äro öfveransträngde. Är det så — hvarom Stats-Utskottet torde bereda sig närmare upplysning — håller jag ej strängt på min anmärkning, men tror dock tills vidare att den icke alldeles saknat befogenhet. Naturligtvis är jag icke nog förmäten att tilltro mig kunna uppgifva huru Hofrätternas arbetssätt bör ordnas, men något har jag hört jurister anse kunna göras, för att minska deras arbetes tyngd. Blott ett exempel må jag anföra. I de aldra flesta fall fastställa Hofrätterna underrätternas utslag, och hafva likväl för dem ett icke obetydligt skrifveri, som måste af ledamöterna granskas. Vore det ej möjligt, att, då en underrätts utslag öfverklagades, den klagande parten kunde åläggas att inlemnna detsamma i två exemplar, då Hofrätten, i händelse af fastställelse, endast behöfde teckna denna å det ena exemplaret och återställa det till parten. Det vore åtminstone ett skyndsamt och föga besvärligt expeditionssätt, som jag underställer herrar juristers pröfnig.

Hvad angår Fjerde Hufvudtiteln, ber jag få erinra derom, att jag icke yrkat någon nedsättning i anslaget för beväringens öfningar, hvilket ju dessutom varit ändamålslost, då frågan är om ett förslagsanslag. Jag har endast motsatt mig anslaget höjande, för att dermed, då all möjlig sparsamhet på denna Hufvudtitel är nödig, antyda den väg, på hvilken en besparing, enligt min mening, lämpligast kan ske. Det är nemligen en tanke, som genomgår alla mina åtgärder såsom riksdagsman, att Riksdagen icke bör i första hand besluta öfver frågor, hvilka fordra utredning och behandling af Regeringen, för att på ett tillfredsställande sätt lösas. Deremot tror jag det vara Representationens rätt och pligt att öppet uttala sina åsikter om de förändringar, hon anser nödiga, och sin öfvertygelse om den riktning,

hvari de böra ske. I detta fall har Chefen för Landtförsvars-departementet redan gått Representationen i förväg genom tillkännagifvandet, att andra klassens beväringsofningar i år måhända komma att inställas, hvilket åtminstone torde vittna att jag icke misstagit mig, då jag ansett en tillökning af detta förslagsanslag böra undvikas. Då man emellertid yrkat, att jag, som vill framkalla en besparing, också måtte säga huru den skulle kunna ske, får jag öppet säga, att jag icke anser den böra åstadkommas genom att alldeles inställa andra beväringssklassens ofningar. Tvärtom tror jag, att en del af denna klass bör öfvas fullt så mycket och mera än hvad nu sker, och frågan är för mig blott huru detta skall kunna ske med minskad kostnad. I detta afseende torde enda utvägen vara att minska de fullständigt öfvades antal, då enda svårigheten blir att uttaga detta antal. Måhända kunde det ske derigenom, att man till öfning inkallade endast dem af andra klassen, som hade en viss större längd, än den i allmänhet för beväringen bestämda. Öfningen för de mindre skulle sålunda blifva inskränkt till den rekrytbildning, som meddelas första klassen. Hvad åter sistnämnda klass angår, hafva vi af Sundhets-kollegii berättelser sett, huru beväringss-ynglingarnes antal ökas. För ett år sedan beräknade Chefen för Landtförsvars-departementet första klassens beväring till 19,000 man, och för sistlidne år visar det sig, att de approberades antal redan öfverstigit 20,000. Förtgår det sålunda, måste utgifterna för beväringens ofningar ständigt ökas, utan att man kan säga, att landets behof af försvarskrafter ökas med folkmängden. Det torde derföre blifva nödigt att genom skärpta villkor för approbation redan minska den första klassen, och att sedan för andra och tredje årets ofningar ytterligare förringa antalet, genom att efter vissa grunder uttaga endast en del, men åt denna gifva fullständig soldatbildning. På detta sätt skulle, efter min öfvertygelse, vårt försvar blifva mindre kostsam och likväl mera betryggande, än hvad det för närvarande är.

I öfrigt är det långt ifrån mig att anse, att man af fruktan för de stora kostnaderna, bör kasta all tanke på försvar öfver bord. Endast såsom en varning har jag i detta afseende anfört ett yttrande af en statsman i vårt grannrike, i bedömandet af hvars embetsmannaverksamhet jag likväl, i motsats till en föregående talare, icke funnit tillständigt att här ingå. Jag är också öfvertygad, att, om frågan verkligen varit allvarligt å bane, skulle hans fosterlandskärlek icke tillåtit honom att vidhålla en tanke, hvilken han icke heller någon sin framställt såsom en mognad öfvertygelse.

Behovvet af nuvarande anslag för skarpskytteföreningarne, hvari jag trott en nedsättning kunna ske, har fortfarande blifvit vidhållet. Min förmodan att anslaget kunde minskas grundade sig derpå, att, enligt hvad jag i tidningarne sett uppgifvet, den ena skarpskyttekorpsern efter den andra blifvit upplöst. Huru härmed förhåller sig, läser Stats-Utskottet emellertid ej underlåta att utröna.

Beträffande Fönte Hufvudtiteln har jag yttrat en önskan, att man måtte i någon mån inskränka arbetena för år 1871, och har derpå intet annat blifvit svaradt, än hvad man kan draga såsom en

slutsats af den Kongl. Propositionen, eller att Regeringen finner det vara bättre att de föreslagna arbetena verkställas.

Betrakta vi hvarje särskildt arbete för sig och börja med monitorerna, så upplyste Chefen för Sjöförsvars-departementet, att något förslag till deras förstärkande ännu ej blifvit uppgjort. Under sådana omständigheter synes det mig nog tidigt att bevilja anslag, för att å *alla* våra monitorer företaga en förändring, hvars beskaffenhet och deraf följande kostnad ännu ingen känner. Bevilja vi någon del af anslaget, så att förändringen å en monitor kan företagas, torde vi vid nästa riksdag få erfara huruvida det verkställda arbetet befinnes tillfredsställande, och kunna i sådant fall bevilja anslag äfven för de öfriga. Man har sagt, att fråga endast vore att förstärka monitorernas torn, men kanske hafva de många andra delar, som behöfde förstärkas, t. ex. däcken, hvilka äro allt för svaga att motstå den vertikala elden, som genom begagnandet af refflade mörsare vunnit i säkerhet. Skulle detta vara förhållandet, kommer naturligtvis kostnaden att högst betydligt öfverstiga hvad som nu blifvit föreslagit.

Hvad pansarbåtarna angår, har jag hvarken tänkt eller yttrat, att hvad som hittills blifvit gjordt är odugligt; tvärtom tror jag, att det för sitt ändamål kan vara ganska godt. Emellertid se vi af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, att de sednast förfärdigade pansarbåtarna ej befunnits så ändamålsenliga, att flera af samma slag skola byggas, utan är afsigten att under innevarande år bygga en och under år 1871 två större pansarbåtar, alla af en ny konstruktion, som dock ännu icke är fastställd. Jag måste därför vidblifva min mening, att man gör klokast att ej på en gång förfärdiga flera båtar af ett slag, som ännu icke är pröfvadt, och att det således är tillräckligt, om Kongl. Maj:t under nästkommande år kan disponera medel till en sådan. Orsaken hvarföre man ej lyckats hittills erhålla tillfredsställande pansarbåtar är visserligen icke att söka i bristande skicklighet hos våra konstruktörer, utan deri att man velat lösa ett problem, som, enligt hvad jag tror, är olösligt. Man har nemligen velat göra en båt så liten, att den kunde passera Göta kanal; så föga djupgående, att den kunde begagnas allestädes i vår skärgård; så pansarklädd, att han kunde emotstå nutidens artilleri; och med den bärighet, att han kunde bära artilleri af svåraste slag. Att kunna motsvara alla dessa, till en del mot hvarandra stridande fordringar, är mer än hvad man af någon konstruktör kan begära. Enligt hvad jag i dag hört, läser man nu hafva för afsigt att öka båtens dimensioner, så att hon skulle kunna gå igenom Göta, men väl Södertelje kanal. Härigenom skulle hon också erhålla utrymme för en kraftigare maskin. Allt detta kan vara riktigt, men ändrar likväl icke min åsigt om olämpligheten af stora anslag till opröfvade ändamål.

Om jag i öfrigt i afseende på Femte Hufvudtiteln gått något hårdhänt till väga, så tvekar jag icke heller att uttala min öfvertygelse, att vår flottas angelägenheter under sednare tider ej blifvit så värdade, som Representationen haft anledning att önska. Villigt medgifver jag att, under den utveckling sjövapnet i våra dagar undergått, ingen administration skulle kunnat hålla vårt sjöförsvar i

fullgodt skick med de anslag, som för detta ändamål varit gifna. Riksdagen har dock beviljat allt hvad Regeringen begärt, och hvad man med skäl kunnat vänta är, att ej sjövapnet skulle komma i den fullständiga upplösning, hvori det nu synes befinna sig.

Jag skall ej längre uppehålla Kammaren med besvarandet af anmärkningar, som vid mitt förra yttrande blifvit framställda, men ber att få säga några ord om tvänne anslag å Åttonde Hufvudtiteln som här blifvit vidrörda, nemligen byggnadsanslagen till Musikaliska Akademien och Kongl. Biblioteket.

Musikaliska Akademien har under de sednare åren utvecklats sig på ett särdeles förtjenstfullt sätt, och när man ser den enskilda förmågan anstränga sig och vinna för det allmänna så gagnande resultat, anser jag ock, att Representationen bör visa sin välvilja genom att understödja sådana bemödanden. Jag måste dock erkänna, att anslaget till Musikaliska Akademien blifvit något lösligt behandladt. Ännu äro hvarken ritningar till byggnaden eller kostnadsförslag fastställda, och man vet således icke, om de ifrågasatte 150,000 R:dr blifva behöfliga eller om ej möjligen en mindre summa vore tillräcklig. Musikaliska Akademien skulle, om anslaget beviljas, upptaga ett lån, men vilkoren äro ännu okända. Jag tror det derföre vara för tidigt att på ordinarie stat uppföra detta anslag, helst jag tvekar om det någonsin bör der uppföras, då det afser amorteringen af ett lån och således efter längre eller kortare tid måste försvinna. Jag inskränker mig derföre till att hos Stats-Utskottet förorda anslaget, dock att det må uppföras å extra stat, hvarjemte den önskan torde få uttryckas, att Kongl. Maj:t måtte meddela nästkommande Riksdag en fullständig utredning af behovet.

Hvad åter angår anslaget till Kongl. Biblioteket, så finnes väl ingen institution, som för både allmänhetens och sin egen skuld deraf är i större behof, då det nu är nästan otillgängligt för dem, som deraf önska begagna sig. Huruvida Humlegården dertill är den lämpligaste plats, som kan erhållas, lemna jag derhän, men så till vida är den dock särdeles lämplig, som utrymme finnes för tillbyggnad, då sådan i framtiden sannolikt blir behöflig. I ingen händelse bör biblioteket förläggas inne i staden omgifvet af andra byggnader, som utsätta det för eldfara och hindra dess utvidgande. Den anmärkning jag vid detta anslag ville framställa, går i motsatt riktning mot de föregående. Jag finner det nemligen något småaktigt, att man afprutat 6,300 R:dr, eller den kostnad som beräknats för de å ritningen upptagna arkitektoniska prydnader, samt afkortat 22 fot af byggnadens ursprungligen föreslagna längd. Det synes mig i sanning, att, då fråga är om en byggnad för ett så stort och viktigt ändamål, man icke bör gifva prof af en icke tillämplad sparsamhet, hvaraf följden endast skulle blifva, att behof af tillbyggnad inträffade så mycket förr. För min del skulle jag derför önska, att Stats-Utskottet måtte finna utväg att tillstyrka beviljandet af hela det belopp 544,266 R:dr 97 öre, som efter den ursprungliga planen beräknats för ifrågavarande byggnad.

Hans Excellens Herr Grefve Wachtmeister: En föregående talare har med afseende på Tredje Hufvudtiteln framställt ett par

anmärkningar, som jag vill besvara. Den första anmärkningen gällde den nya organisationen af general-konsulatet i London. Ja det är en vigtig fråga och kanske den vigtigaste, hvarmed jag efter tillträdet af mitt embete haft att befatta mig, och åt hvilken jag derföre egnat den största omsorg. Jag är således den ärade talaren tacksam, att han redan vid riksdagens början bragt denna fråga under öfverläggning, och jag derigenom fått tillfälle att yttra mig derom.

Jag får då tillkännagifva, att jag ej kan dela den värde talarens åsigt, att de nu anslagna beloppen för ifrågavarande konsulat skulle vara för höga. En hvar, som känner lefnadskostnaderna i London, torde instämma deri att 24,000 R:dr ej äro för mycket för en general-konsul, om han skall kunna lefva så, som hans ställning fordrar. Jag tror ock, att alla skola instämma deri att äfven de öfriga lönerna blifvit nått och jemnt tilltagna. Hvad angår anslaget till expenser och kontorsbyrå, 12,000 R:dr, så får jag nämna, att deri inbegripes, jemte hyra för lokal i en mycket dyr trakt af London, der hyrorna ständigt stegras, kostnaden för de i England så dyrköpta juridiska biträdena, äfvensom andra biträden, konsulns resor m. m. Man har vidare anmärkt, att man för en del af den summa, som för påräknade lästafgifter till konsulsfonden ingår, skulle kunna upprätta andra aflönade konsulater i England; men detta beror till en del på ett missförstånd, emedan dels, äfven om man då kunde något inskränka kontorspersonalen vid general-konsulatet i London, dessa medel, såsom ungefär nått och jemnt behöfliga för sistnämnda konsulat, ej skulle lemna tillgång till några andra konsulslöner, dels ock ett hinder ligger deri, att de platser, som i så fall skulle blifva bestämda att erhålla aflönade konsulter, redan äro besatta med vice konsulter, som man väl icke, utan vidare anledning, kan eller bör afskeda. Då emellertid genom Kongl. Maj:ts beslut general-konsulatets i London distrikt är bestämdt att *tills vidare* omfatta hela Storbritannien, är derigenom tillfälle beredt för en blifvande utrikesminister att, när ett vice konsulat blir *ledigt*, tillse, hurvida icke genom lästafgifternas indragning till konsulsfonden, tillgång kan beredas för aflöning åt en konsul, som kunde erhålla eget distrikt. För min del vill jag dock öppet tillkännagifva, att jag är öfvertygad om nödvändigheten, att generalkonsulats-distriktet bibehålles vid sitt nuvarande omfång, och att jag aldrig kommer att tillstyrka en sådan åtgärd som den nyssnämnda. De flesta mål som förekomma, till skyddande af vår handel, måste alltid i London finna sin slutliga afgörelse, och der kommer alltid att vara hufvudsätet för konsulats-göromålen. Deremot kan jag ej underkänna den anmärkningen, att det skulle vara mera ändamålsenligt, om i de vigtigare hamnarne vice konsulterne, i stället för att vara utländske köpmän, vore infödde Svenskar eller Norrmän och aflönade embetsmän; något som dock allt för väl kan åstadkommas, utan att konsulats-distriktet delas, på så sätt nemligen att, när ledigheten uppstår, en Svensk eller Norsk embetsman utnämnes till vice konsul med bestämd aflöning och ställes i beroende af generalkonsuln i London. Om under min embets tid denna eventualitet skulle uppstå, så är jag lågad att föreslå ett sådant förfarande, men deremot aldrig att distriktet må delas.

Jag har äfven en motsatt åsigt emot den värde talaren, som jag

här besvarat, uti den andra punkten han vidrört och hvarom jag li-
kaledes ber att få yttra några ord. Hans anmärkning gällde sjelfva
grunderna för befordringssättet inom vår diplomats- och konsulsstat,
hvarvid den ärade talaren föreslog, att man skulle inom diplomaten
använda personer, som förut tillhört andra embetsbanor. Detta före-
kom nemligen esomoftast i förra tider, då det för att vara diplomat
hufvudsakligen erfordrades stor lefnadsvana, lysande börd, ett stort
namn och äfven förmögenhet, samt att tillhöra den samhällsklass, som
förr beklädde alla högre statsambeten i Europa; och då var ett så-
dant system, som det antyddes, fullt berättigadt. Nu deremot är di-
plomaten något helt annat, och har man på densamma vida större
fordringar än förr. Den mångfald af intressen, som genom den in-
nerligare samfärdseln folken emellan på sednare tider uppstått, på-
kalla utan tvifvel hos de personer, som skola handhafva dessa in-
tressen, utom de i diplomaten erforderliga framstående sociala egen-
skaper, en sakkunskap, ett nit och en erfarenhet i dithörande ämnen,
som företrädesvis måste stå att finna hos dem, hvilka utbildat sig
särskildt för denna bana. Detsamma gäller äfven befordringen af kon-
sulerna, på sådana platser der de äro aflönade.

Icke desto mindre har man i andra länder äfven nu för tiden
plägat använda personer i diplomatiska värf, utan att de tillhört den
diplomatiska carriären. Detta förhållande eger dock företrädesvis rum
i de större länderna, der en diplomatisk post ofta tillsättes endast
med afseende på en viss vigtigare politisk fråga för tillfället, och då
är det naturligt att, när någon viss framstående statsman gjort sig
känd för omfattande detaljkunskaper just uti den frågan, man anser
det för en stor vinst att kunna begagna sig af den utmärkte perso-
nens förmåga, jemväl på det diplomatiska området, och äfven inom
vårt eget land har, fastän undantagsvis, sådant inträffat, erkännande
jag villigt, att vi ha haft sådana undantag att tacka för att flera bland
landets utmärktaste män inträdt på den diplomatiska banan. Detta
kan emellertid ej vara annat än ett undantagsförhållande, och jag
hoppas, att under min administration några sådana utomordentliga po-
litiska förvecklingar icke må inträffa, hvilka kunna påkalla ett sådant
steg. Jag är lifligt öfvertygad, att den praktiska utbildning, som våra
yngre diplomater erhålla på denna bana, är nödvändig. Låt vara,
att vi nu kanske hafva mindre politiska intressen än förr att i ut-
landet bevaka, men jag ber dock att få erinra om vigten af våra ma-
teriela intressen, hänvisande bland annat på det faktum, att Sverige
—Norge är den andra sjöfarande makten i Europa och den tredje på
jorden. Jag tror att vid sådant förhållande de personer, som skola
bevaka dessa intressen, vare sig såsom diplomater eller konsulter, väl
behöfva att hafva erhållit en uppfostran, som särskildt gör dem för-
trogna med hvad dylika värf kräfva. Detta är en åsigt, som jag åt-
minstone, för min del, vill försöka göra gällande; hvaremot jag af
alla krafter skall motarbeta det system, som den värde talaren an-
visat. Skulle åter ett sådant system anses lämpligare, är jag öfver-
tygad, att första steget på denna väg måste blifva att till utrikes-
minister antages en man, som icke tillbragt hela sin föregående lef-
nad på de förenade rikenas diplomatiska- och konsuls-bana.

Herr Wijkander: Då tiden är så långt framskriden, önsken I sannolikt, mine Herrar, att jag måtte afstå från ordet, men under denna diskussion hafva förekommit yttranden, emot hvilka jag i min obetydlighet anser mig pliktig att nedlägga en protest, då icke någon annan gjort det. Herr Chefen för Landtförsvars-departementet lär nemligen — olyckligtvis var jag icke vid tillfället närvarande — hafva vid början af detta plenum yttrat, att, derest anslaget till andra beväringssklassens öfning innevarande år indroges, han dervid icke skulle hafva något att erinra, och Herr Tornerhjelm har skyndat att häraf draga de yttersta konsekvenserna, då han påyrkat att *all* öfning för beväringen under fredstid måtte upphöra. Jag skall nu icke uppehålla mig vid öfverraskningen att, sedan Kongl. Maj:t för ungefär 14 dagar sedan till arméen utfärdat ordres om ifrågavarande öfning för andra klassens beväring, gemensamt med stammen, Herr Chefen för Landtförsvars-departementet, redan innan Kongl. Maj:ts Proposition är remitterad, förklarar sig beredd att förorda samma öfnings inställande innevarande år, utan jag skall hålla mig till saken och söka vara så kort som möjligt. Är ändamålet med arméen landets försvar, kan det icke vara riktigt att lemna den utan öfning. Arméen består icke endast af stam, utan af stam *och* beväring. Kan beväringens öfning inställas 1870, hvarföre icke äfven 1871 och så allt framgent? Hvad garanti eger man, att icke just 1870 års andra klass är den, som för landets försvar erfordras, och huru skall man kunna öfvertyga dem, som kanske äro mindre varma än jag för arméens öfningar, att 1871 års andra klass behöfver öfvas, ehuru öfningen af 1870 års kan utan nämnvärd olägenhet inställas? Eller huru öfvertyga någon, att stammen med sin 30-åriga tjänstetid icke kan 1870 undvara ett års regementsmöten, då för beväringen, med sina 30 dagars öfning, halfva öfningstiden kan nämnda år indragas. Man säger, att beväringen kan vid ett krigs utbrott inkallas under fanorna och erhålla sin öfning, men äfven *om* fienden härtill skulle lemna nödig tid, hvilket väl är bra litet sannolikt, har icke då den endast under 30 dagar öfvade beväringen behof af ytterligare öfning? Allt sammans, jag erkänner det, gör på mig det mest smärtsamma intryck såsom en erinran om frihetstiden, då man städse sökte bereda sig tillgångar för statens behof genom indragningar på arméens öfning. De militära följderna äro oss noggsamt bekanta. Jag fattar dem, som vilja nedsätta vår armés numeriska styrka, för att derigenom åstadkomma jenvigt i Statens budget, men jag begriper icke dem, som vilja bibehålla eller öka arméen, men indraga på dess öfning. Den nuvarande öfningen tål icke indragningar, och beväringen hörer lika väl till arméen som stammen, och är i farans ögonblick den sednares enda rekryt-tillgång.

Jag anhåller att detta mitt yttrande måtte vid remissen af den Kongl. Propositionen få densamma åtfölja.

Grefve Mörner, Oscar: Utan att vilja anses hafva biträdt alla de förslag och framställningar som i den Kongl. Propositionen förefinnas och, ännu mindre, alla de anmärkningar som af föregående talare blifvit framförda, kommer jag för min del att inskränka mig

till påpekande af två omständigheter, en af generel och en af speciell art; nu borde väl kanhända den generella komma först, men för mig passar det bättre att börja med den speciella.

I öfverensstämmelse med hvad som antyddes i förra årets Kongl. Proposition angående arméens omorganisering, har i nu förevarande Kongl. Proposition förslag blifvit framställt derom, att en del båtsmans-kompanier skulle, såsom för flottan öfverflödiga, ifrån sjö- till landt-försvaret öfverföras. Då det icke torde gagna att ifrågasätta statsmakternas behörighet att utan rothällarnes hörande i denna fråga besluta, får man antaga att, derest Riksdagen bifaller förslaget, kommer en sådan öfverföring att ske. Då synes likvisst rättvisan fordra att de vilkor, hvarunder en sådan förändring skall ega rum, blifva noga och bestämdt utsatta, så att rothällaren icke i en framtid må blifva utsatt för misstag och godtyckligheter. Men den Kongl. Propositionen innehåller icke härom några uppgifter alls. Möjligen kan sägas, att det är klart, att, då annorlunda icke är föreslaget, blifver förändringen endast den, att den karl dessa ifrågasvarande båtsmansrotar hålla, kommer att kallas soldat i stället för båtsman, med den af Regeringen föreslagna lindringen i anseende till kostnaden för beklädnaden, som för soldaterna vid indelta armén eger rum. Kunde man lita på att sålunda blefve, behöfdes icke vidare ordande i denna sak, men då erfarenheten mera än en gång visat, att af förmenta klarheter vid tillämpningen blifvit dunkelheter, samt da lindring — en sak som jag för min del icke begär, endast jag slipper ökade utskylder — blifvit ifrågasatt, det icke är någon klar tanke att förhållandet emellan legokarlen och roten skall förblifva orubbadt, utan fastmera framgår att karlen kommer att, såsom soldat, anses böra vara i likställighet med öfrige soldater, samt, äfven der vakansafgift skall utgå, det icke är gifvet efter hvad grund den kommer att beräknas antingen såsom för soldat eller båtsman — finner jag mig böra hos Stats-Utskottets ledamöter anhålla, att de åt detta ärende egna den uppmärksamhet, att noga och bestämdt må blifva utredt, hvad som, enligt hvad jag antydt, bestämmas bör och i den Kongl. Propositionen icke är utveckladt.

Den anmärkning af generel art, jag finner mig föranledd göra, angår beräklandet af Statsverkets inkomster och utgifter. De förra synas mig vanligen beräknas för högt, de sednare för lågt. Om äfven utgifter under sednare åren visat en bestämd tendens att stiga, beräknas de ändå efter flera års medelbelopp, hvarigenom visserligen en mindre, men icke sann summa blifver att i Riks-staten utföra. Om äfven debet och kredit härigenom lättare gå ihop, uppstår dock för landet derigenom ingen vinst, ty blifver statsbrist — och sådan har nu flera år förekommit —, måste den fyllas, och bättre är då att så ifrån början reglera staten att medel till bestridande af påräknade utgifter finnas. Den enskilde, som beräknar sina inkomster högt och sina utgifter med möjligaste knapphet, går vanligen snart nog sin ruin till mötes.

Af några talare hafva satsar och åsichter blifvit framställda och uttalade, dem jag icke tror mig kunna gilla, men då jag icke hunnit närmare öfverväga dem och bedöma deras verkliga värde, vill jag

icke ingå i någon granskning af dem. Den framskridna tiden manar mig äfven att sluta.

Herr Rydqvist: Ehuru jag af flera anledningar, och synnerligast i anseende till den långt framskridna tiden för dagens förhandlingar, icke ärnar afgifva något mera utförligt yttrande i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, anhåller jag likväl att för några ögonblick få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk beträffande en fråga, som rörer Tredje Hufvudtiteln.

Af det utdrag af protokollet öfver Utrikes-departementets ärenden, som hölls uti Stats-Rådet den 7 dennes och finnes, jemte dertill hörande bilaga, intaget i ofvannämnda nådiga Proposition, inhemtas, att påräknade lästafgifter i Stor-Britannien, som till konsulsfonden skola ingå, beräknas till Hamburger banko . . . . . R:dr 15,700, men löner och expenser vid generalkonsulatet i Lon-

don åter till	”	15,000,
så att öfverskottet blott kunde antagas till	”	700.

Mot denna beräkning af tillgångar kan jag desto mindre hafva anledning att framställa någon erinran, som grunderna för densamma icke blifvit framlagda. Men desto större skäl anser jag mig ega att fästa Kammarens uppmärksamhet på det föreslagna nya anslaget till generalkonsulatet i London, och detta oakadt H. Ex. Statsministern för Utrikes-ärendena nyss afgifna anförande i detta ämne. Det vill nemligen till en början förefalla mig, som skulle den nye aflönade konsulats-inrättningen i Stor-Britanniens hufvudstad, med dess generalkonsul och under honom tjenstgörande vicekonsul, en kanslist och två kontorister, afse upprättande derstädes, för Svensk-Norsk räkning, af ett embetsverk, i närmaste likhet med sednare tidens Svenske general-direktionen, i hvilket chefen, general-konsuln. allenast behöfde vaka öfver göromålens gång samt underskrifva expeditionerna, när han ej funne för godt att uppdraga äfven detta bestyr åt vicekonsuln. Denne generalkonsul, hvilken således finge till sitt förfogande fyra tjenstemän, aflönade utaf konsuls-fonden, och hvilka måste åtylda hans “sic volo, sic jubeo”, synes mig med detta, efter mitt förmenande alltför betydliga tjenstebitråde, under utföningen af sin förvaltning, kunna betrakta sig såsom en högre ställd embetsman, den der icke behöfver sjelf lägga hand vid göromålen. Men så hafva våra konsulater allt hittills icke betraktats och få de icke, i min tanke, betraktas. Sinekurer har Sverige icke råd att aflöna, och blir en embetsman försedd med 24,000 R:dr R:mt i kontant lön, har man skäl att af honom fordra, ej mindre att han är fullt vuxen och duglig för befattningen, än äfven att han sjelf gör fullt skäl för den höga aflöningen.

I afseende på organisationen af de Svensk-Norriska konsuls-platserna i Stor-Britanien, eller bibehållande af ett enda konsulat för England, Skottland och Irland, dristar jag vara af motsatt åsigt med den H. Exc. Herr Statsministern för Utrikes-ärendena nyss uttalat. Mig förefaller nemligen, att det system — eller rättare sagdt den brist på system, — hvilket sedan äldre tider varit och fortfarande är

rådande inom vår konsuls-förvaltning, bör småningom, eller när sådant lämpligen kan ske, ändras. Det förhåller sig nemligen så, att i vissa länder, med hvilka Sverige-Norge ega mer eller mindre vidsträckta handelsförbindelser, är allenast en general-konsul anställd, och under denne ett större eller mindre antal vice-konsuler, i andra länder åter flere konsuler för bestämda distrikter, och under dessa likaledes vice-konsuler. Till den förra kategorien höra, hvad Europa beträffar, Finland, Danmark samt Stor-Britanien och Irland, till den sednare exempelvis Norra Tyskland, Spanien och Frankrike, — för att nu blott vidröra de länder, med hvilka de förenade rikena hafva större affärsförbindelser. I min tanke bör nu antingen det ena eller det andra af dessa system hyllas och konsekvent genomföras, när så ske kan; ty då konsulats-göromålen och angelägenheterna äro af alldeles enahanda art, kan jag åtminstone för min del icke inse, hvarföre deras anordning skall vara olika i t. ex. Italienska, Tyska och Franska hamnar mot i England, Danmark och Finland. Min öfvertygelse är då, att vi, i likhet med andra nationer, böra hafva ordinarie konsuler, för vissa distrikter, i alla de länder, med hvilka handels- och sjöfartsförbindelser ega rum, samt att förthy, när generalkonsuls-befattningen i London nu blifvit ledig, konsuls-distrikten bort blifva uppgjorda för England, Skottland och Irland, med lämpliga aflöningar åt konsulerne i London, Liverpool, Hull och New-Castle; hvaremot de Svensk-Norska affärerna på Skottland och Irland icke synas mig påkalla aflönade konsuler. Ätt fortfarande bibehålla ett enda konsulat för sistnämnda länder, med derunder lydande vicekonsuls-stationer, hvilkas antal i April 1869 uppgick till icke färre än ett hundra-femton, anser jag för min del ingalunda vara lämpligt samt öfverensstämmande med Sveriges och Norges handels- och sjöfartsintressen.

Jag anhåller vördsamt, att detta mitt anförande må få åtfölja remissen af den Kongl. Propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Statsrådet Carlson: Angående två anslag på Åttonde Hufvudtiteln äro några anmärkningar gjorda, hvilka jag, ehuru tiden långt framskridit, beder att få i korthet besvara. Den första angick den föreslagna byggnaden för Musikaliska Akademien, i afseende hvarå en talare anförde, att Akademien redan syntes hafva upptagit det ifrågasvarande lånet. Så är dock ingalunda förhållandet. Orsaken, hvarföre man begagnat den ordställning i Kongl. Maj:ts Proposition, hvaraf den värde talaren dragit en sådan slutsats, är den, att i det ögonblick anslaget skulle *utgå*, lånet måste vara redan *upptaget*. Vidare är anmärkt, att anslaget icke skulle hafva bort på *ordinarie* stat uppföras. Men utan att detta sker, inser jag icke, huru Akademien skulle kunna ega den säkerhet, att hon vågade upptaga det ifrågasvarande lånet. I afseende på denna punkt hafva vidare anmärkningar blifvit gjorda, dels derom att det ej vore klart synligt, att någon besparing uppkom derigenom, att Staten lemnade tomt till byggnaden, dels ock att ritning och kostnadsförslag ännu icke blifvit fastställda. I anledning häraf bör jag anföra, att fastställelse af ritningarne icke lärer kunna ifrågakomma, förrän anslag blifvit beviljadt, äfvensom

att numera fullständiga, så väl ritningar som kostnadsförslag från Öfverintendents-embetet inkommit och skola jemte alla till ämnet hörande upplysningar Stats-Utskottet tillhandahållas. Dessa visa att, ehuru för tomtens inköp inga medel behöfva beräknas, ett icke obetydligt belopp är behöfligt för dess aptering, och deraf, äfvensom af den väl behöfliga utvidgning de afsedda lokalerna erhållit i Öfverintendents-embetets förslag, förklaras totalsummans bibehållna belopp. Hvad angår anslaget till en byggnad för Kongl. Biblioteket, så torde jag i afseende på den plats, man afsett för denna byggnad, ej behöfva vara vidlyftig, enär anmärkningarne i detta hänseende gått i motsatt riktning mot hvarandra; jag bör endast erinra derom, att den nu föreslagna platsen blifvit, på sätt Statsråds-protokollet utvisar, förordad af såväl den myndighet, som skall uppföra byggnaden, som af den, hvilken kommer att begagna densamma. Beträffande åter den anmärkning, som blifvit gjord deremot, att man genom uteslutande af några gipsorneringar å byggnaden äfvensom kandelabrarne vid porten jemte några flera i det ursprungliga förslaget afsedda prydnader samt genom att något minska byggnadens längd knappt in något på det ursprungliga kostnadsförslaget, ber jag få nämna, att detta föranledts af Riksdagens år 1866 uttryckligen framställda önskan om "iakttagande af *all* den sparsamhet, som med byggnadens varaktighet och ändamålsenliga anordning vore förenlig." Då nu inga andra besparingar kunde göras än de nyssnämnda, samt den erforderliga byggnadssumman i sig själf var ganska stor, har Regeringen ansett sig böra föreslå den nedsättning i anslaget, som genom nämnda besparingar står att vinna.

Grefve Hamilton, Henning: Det är ej för egen räkning jag denna gång begärt ordet, utan endast för att upplysa om ett misstag, som blifvit begånget, i det en talare yttrat att Chefen för Landtförsvars-departementet skulle föreslagit indragning af anslaget till andra klassens beväringsofningar. Departements-chefen har icke fällt ett dylikt yttrande, hvaraf man kunde draga den slutsats, att han ansåg andra klassens beväringsofningar öfverflödiga. Han har endast sagt, att han med afseende å de blifvande möteskostnaderna med flera skäl funnit anledning tillstyrka, att *för innevarande* år andra klassens öfningar måtte inställas, hvilket är något helt annat, och icke innebär ett medgifvande att det nuvarande anslaget kunde minskas.

Herr Statsrådet Abelin: Om Herr Wijkanders yttrande kunde vara mycket att säga; men då jag i hufvudsaken blifvit af Herr Grefve Hamilton förekommen och tiden redan är långt framskriden, vill jag afstå från ordet, och detta så mycket heldre som Kammaren af Herr Wijkanders hela yttrande nogsamt erfarit, att han, på sätt han ock själf tillkännagifvit, vid tillfället då jag yttrade mig, varit *frånvarande*.

H. Exc. Herr Grefve Wachtmeister: Jag ber att blott få besvara några anmärkningar, som af en talare blifvit gjorda i an-

ledning af mitt förra yttrande. Hvad generalkonsulatet i London beträffar, så har jag förut framställt de skäl, hvarföre jag anser att centralpunkten för vårt konsulsväsende i England bör vara i London. Skulle framdeles inträffa, att vår handel på *Skottland* eller *Irland* skulle taga ökad fart, kan då vara tid nog att tänka på ändamålsenligheten af särskilda konsulaters inrättande i något af dessa länder. För närvarande finnes ingen anledning dertill, och det skulle blott förorsaka onödig kostnad. I afseende på anmärkningen mot den för stora personalen vid generalkonsulatet i London, vill jag upplysa den värde talaren, att under den sednare generalkonsulns tid personalen varit en man starkare än nu blifvit föreslaget; men det oakadt satt den gamle mannen på kontoret hela dagen och arbetade, icke blott utdelade befallningar.

Uti andra länder med en större utsträckning kan det deremot vara riktigt att indela landet i vissa konsulsdistrikter; detta beror på de lokala förhållandena, och det är omöjligt att i detta afseende uppgöra ett bestämdt system. Så är det t. ex. i Frankrike ett helt annat förhållande än i England. I Frankrike är en sådan centralisation ej behöflig, ty hufvudstaden der är ej någon sjöstad, och beskickningen eger der tillfälle att ombesörja de angelägenheter i och för våra handelsförbindelser, hvilka måste i hufvudstaden uträttas. Men det kan ej beskickningen i London, den kan ej sätta sig i förbindelse med alla de myndigheter och domstolar i London, som konsulatet behöfver anlita.

Här har jemväl fråga yppats om ett kraftigare skydd för våra handelsintressen i Orienten. För några år sedan afsändes, såsom bekant, dit en agent, hvilken fullkomligt motsvarat de fordringar, man ställde på honom. Nya åsigtter i denna fråga hafva emellertid sedan dess börjat göra sig gällande, de hafva blifvit framlagda af nämnde agent och äro för närvarande underställda Kongl. Maj:ts och vederbörande myndigheters pröfning. Jag anser mig dock hvarken kunna förutse denna frågas lösning eller tillsvidare böra yttra mig närmare derom.

Till sist är det ännu en punkt, som har blifvit vidrörd, nemligen obehöfligheten af vissa konsulater vid Medelhafvet. Såsom jag redan förut haft äran meddela Representationen, är det äfven min åsigt, att flera af dem kunna undvaras, och då ledigheter uppstå, vill jag också för hvarje särskildt fall taga i öfvervägande, huruvida indragning bör ega rum samt derefter hos Kongl. Maj:it göra den hemställan, hvartill jag anser mig befogad.

Herr Wijkander: Då Grefve Hamilton upplyst mig, att jag icke rätt formulerat Herr Chefens för Landtförsvars-departementet yttrande, är det min pligt att öfver detta mitt ofrivilliga misstag till protokollet uttala min ledsnad, men hvad Herr Grefven upplyst gifver mig icke anledning att återkalla mitt yttrande, hvilket gällde uteslutande saken, icke ordställningen.

Efter

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den Kongl. Propositionen jemte yttrandena till Stats-Utskottet.

Kammaren åtskiljdes kl. 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Thorsdagen den 27 Januari 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 26 dennes och protokollet för den 22 dennes för- och eftermiddagen.

Upplästes en af Friherre Tersmeden inlemnad motion, N:o 2, om beviljande af ett anslag å 500,000 R:dr för en enskild jernvägsanläggning emellan Köping och Sevilla, under förutsättning af norra stambananans framdragande öfver sistnämnda punkt.

Begärdes på bordet.

Herr Odelberg afgaf en motion, N:o 3, angående åtskilliga ändringar i tulltaxan.

Bordlades.
